

1 Korint

Nalobulat napolisulan na-və^{ha-sual-an}

aPol totosi van hən alat a Korint

Ase itos nalobulat napolisulan egai?

APol itosi.

APol itosi mōs nəsa?

APol itosi hən bevi tarhət silat siYesu len naut a Korint len nəsaban lotokad gail.

APol itosi van hən ase?

APol itosi van hən alat siYesu len naut a Korint.

APol itos nalobulat napolisulan egai ηais mai len naut a be?

Itosi van hən alat a Korint pəpadan hən nasi-hau tovi A.D. 57 nəboη totoh len navile Efesus.

Len nəyaran siPol gail, evi lan navile sua ale itoh ei, ikel ur na-kel-uri-an tovoi husur aYesu. Nəboη nəvanuan galevis lukad nadəlomian, itabtabuh len naelta gail ale evi lan navile tile am. Len naut a Korint aPol itoh len nasihau esua hudhute. Len nalennəyal isod naim nətaṗolen gail mōs nəvat, ale len nalen-mariug mai len nəSappat eṗusan husur aYesu. Nəboη aPol toriη naut ideh, isor tuṽ mōs alat siYesu ei, ale itos nalobulat napolisulan van hən galito hən ləḃinau gat naṗusanan san ale hən aPol ḃigol ləḃikad nədaηan hən ləḃeil gəgat len nadəlomian salito mai len naḃonan lotokade sumnan alat siYesu. Nalobulat egai imaienan.

1) Na-ke-ivoi-an mai nasipaan (1.1-9)

2) Alat siYesu loṽitvituh husur nəvanuan na-il-a-mō-an gail (1.10-4.21)

- 3) Alat siYesu ləsəgol natideh, naut kəmas galit sua igol naitian tosa habat (5.1-13)
- 4) Galevis len alat siYesu lukot hən galevis am len nakotan silat ləsəkad nadəlomian (6.1-11)
- 5) Alat siYesu galevis ləsənau ke limashusur naṽide aGot toləmasi len naṽide salit hən naitian (6.12-20)
- 6) APol isor var nausian gail alat a Korint lotousi. Nəsa inor len naṽide hən naitian mai nəmauran naitian toḅuer lan? (7.1-40)
- 7) APol isor var nausian husur naməḅod nəvanuan gail lotoviol həni mai nəlablab gail len natutumavan (8.1-11.1)
- 8) Naṽide tonor len nalotuan van hən aGot imabe? (11.2-14.40)
- 9) Alat lotokad nadəlomian lotomat, dereh li-maur len nəḅoḅ ta tahw balai o teḅuer? Bimagenan, dereh tevisi mabe? (15.1-58)
- 10) Alat siYesu lepipisah vat mabe mōs alat lotokad nadəlomian len naprovens Jutea? Ale ase titarive van hən ḅeviol həni mai galito? (16.1-4)
- 11) Na-sor-utaut-an siPol mai galevis am lotoke levi Korint hən ləḅeris alat siYesu ei (16.5-12)
- 12) Nə-maris-kotovi-an mai nasudələmian (16.13-24)

Na-ke-ivoi-an siPol

¹ Ginau aPol nutos naləḅulat napisulan egai. Len naləḅonian siGot, ilekis hən ginau hən notovi ahai pispisul seKristo, aYesu. Ginau mai aṽadato len nadəlomian, aSostenes, namrutosi.*

* **1:1:** Uman 18.17

² Nutos nalobulat napisulan egai van hən alat siGot len naut a Korint, aGot tokis gamit hən mətbevi esan səḥon.* Len aKristo aYesu mətovi vanuan siGot səḥon, gamit mai nəvanuan p̄isi len naut p̄isi lotoriḡ nəlolit len aMasta sidato, aYesu Kristo, aMasta salito mai aMasta sidato. ³ AGot aTəmadato mai Nasuḅ aYesu Kristo, areviol kəmas hən navoian mai gamito, mai arigol nəlomit tikad natəmat tabtab.

Nasipaan

⁴ Akis nosipa vi təban aGot hən gamito. Nosipa vi təban hən navoian san gai toviol kəmas həni mai gamito len aKristo aYesu. ⁵ Len aKristo, len naḡisal p̄isi, aGot igol mətopol hən naviolan san gail, nasoruan p̄isi mai naləboian p̄isi. ⁶ Natenan igol nakitinan hən na-kel-uri-an husur aYesu Kristo namttokel mai gamito, iḡarḡar. ⁷ Imaienan, nəḋoḡ məttoth vir natəlmaman siMasta sidato, aYesu Kristo (nəḋoḡ məttoleḡon masuḅ hən natəlmaman san), mətəḡmidol len naviolan ideh seNunun aGot. ⁸ Dereh ḡigol mitidaḡ van vəbar nagilen, hən asike mətḡikad natideh tosa len gamito tonor hən mətḡipanis sile len nəḋoḡ siMasta sidato, aYesu Kristo. ⁹ Ale dereh aGot ḡigol natenan m̄os gamito, husur akis igol nəsa tokele. Ale aGot ekis gamit hən mətḡiḡon mai aNatun tovi aYesu Kristo, aMasta sidato.*

Napəphwan len alat siYesu

¹⁰ Bathudud nadəlomian, len nahəsan aMasta sidato, aYesu Kristo, nous gamito, noḡir

* **1:2:** Uman 18.1 * **1:9:** Deu 7.9

gamit ke, m̄tesua len n̄sa m̄tbikele, h̄n asike b̄ikad nap̄epewan len gamito, be h̄n m̄t̄besua len n̄nauan samito mai nabunusian samito. ¹¹ Bathudud sagw gail len nad̄elomian, nok̄amaienan husur galevis len n̄bathudud siKloe lukel p̄arp̄ar h̄ni mai ginau ke m̄ttosor b̄albal. ¹² Ale nek̄amaiegai beti ke: gamit sua ike, “Novi siPol,” togon ike, “Novi siĀpollos,” sual am ike, “Novi sePita,” ale sua tile am ike, “Novi seKристо.”* ¹³ M̄tunau ke m̄ttol̄boi m̄tbep̄epewun aKристо maienan a? M̄tunau ke ginau, aPol numat len n̄hai balbal m̄os gamito a? M̄tubaptais len nah̄esan aPol a? Aoa!

¹⁴ Nosipa vi t̄ban aGot ke n̄s̄ebaptais h̄n gamit ideh be K̄rispus mai aKaius η̄ai.† ¹⁵ Imaienan, avan ideh ed̄edas b̄ike tobaptais len nah̄esagw. ¹⁶ (O n̄logw ibon̄bon̄ h̄n notobaptais h̄n alat lototoh len naim siStefanas; be n̄s̄enau gat ideh am notobaptais h̄n galito.) ¹⁷ Be noil hirhir ke, aKристо sas̄vat ginau h̄n n̄b̄ibaptais h̄n n̄vanuan gail, be es̄vat ginau h̄n n̄b̄ikel ur na-kel-uri-an tovoi. Em̄tahun n̄b̄ikel uri len nam̄tisau h̄n nasoran. N̄tak̄amaienan, n̄matan seKристо len n̄hai balbal taḡem vi ut k̄emas.

¹⁸ Husur nam̄ilen n̄matan seKристо len n̄hai balbal savi natideh len alat lotohusur nap̄isal van h̄n n̄masigan. Be evi n̄daɲan siGot len gidato, aGot tolav kuv gidat dan n̄saan sidato. ¹⁹ Hum natosian siGot toke,

* **1:12:** Uman 18.24. Len naut egai len nasoruan ta Aram, lokis aPita h̄n aKefas. † **1:14:** Krispus: Uman 18.8; Kaius: Uman 19.29.

“Dereh nigol namitisau silat lotokad namitisau
tevi ut kəmas,
ale alat lotokad nəkadulito, dereh nigol
naləboian salit tēbuer.”*

²⁰ Nəvanuan tokad namitisau hən nəmauran tonor,
gai be? Nəvanuan tokad namitisau hən nalo,
gai be? Nəvanuan na-sor-levlev-an hən naur ta
daməŋai, gai be? aGot igol namitisau silat navile
eg a pan evi ut kəmas.*

²¹ Husur aGot, len namitisau san hən nəmauran
tonor, igol nəvanuan navile a pan, len namitisau
salito, lodədas ləbələboi gai. Be len na-kel-uri-
an namttokel uri lotonau ke tovi ut kəmas, aGot
ehəhaʋur hən tolav kuv alat lotoriŋ nəlolit lan, dan
nəsaan salito. ²² NaJu lous namerikel gail, alat a
Kris ludorŋ kitev namitisau. ²³ Be ginamit m̄au,
namtukel ur nəmatan seKristo len nəhai balbal.
NaJu, nəlolit ipaŋpaŋ sile, alat a Kris, luke tovi na-
sor-melmel-an ŋai.* ²⁴ Avil aKristo evi nədaŋan
mai namitisau siGot hən nəmauran tonor m̄os alat
aGot tokis galito, naut kəmas lotovi Ju o lotovi lat a
Kris. ²⁵ Husur na-sor-melmel-an siGot evi mitisau
hən nəmauran tonor tosəhor namitisau sinəvanuan,
ale nakulan siGot idaŋ səhor nədaŋan sinəvanuan.

²⁶ Bathudud nadəlomian, mitinau gamito nəboŋ
aGot tokis gamito. Len nabunusian silat navile
a pan, evis ŋai len gamito lukad namitisau, evis
ŋai lovi vanuan totibau, nəboŋ lotopas gamito,
evis ŋai luʋat nəhes. ²⁷ Avil aGot ilekis hən nəsa
tovi ut kəmas len nabunusian silat navile a pan,
hən biŋol alat lotokad namitisau, nahurulit biša.

* **1:19:** Isa 29.14
Luk 2.34; Kal 5.11

* **1:20:** Job 12.17; Isa 19.12, 44.25

* **1:23:**

Ilekis hən alat ləsədaŋ len nabunusian silat navile a pan hən biŋol alat lotokad nədaŋan, nahurulit bisa. ²⁸ AGot ilekis hən alat len navile a pan ləsəvat nəhes len nəbathuyah salito, mai alat navile a pan lotomətahun galito; ilekis hən alaten lotovi ut kəmas hən biŋol nəsa toməlas len nabunusian silat navile a pan, bəgəm vi ut kəmas. ²⁹ Imagenan, avan ideh edədas bisor patpat gai məhat len nəhon aGot. ³⁰ Be aGot igol mətukad nəbonan mai aKristo aYesu, togəm vi mitisau siGot hən nəmauran tonor n̄os gidato. Namilen ke, len aKristo, aGot erinji ke datunor len nəhon, igol datovi esan səbon ŋai, ale igol datukad nəmakuvan dan nəsaan tobaŋis gat gidato. ³¹ Imagenan, hum natosian siGot toke, “Avan ideh toke bisor patpat natideh məhat, tisor patpat Nasuḅ aGot məhat.”*

2

¹ Bathudud nadəlomian, nəboŋ notogəm hən gamito hən notokel ur na-kel-koti-an husur aGot, nəsasor len nəvivan, nəsasor len namitisau. ² Husur ke, nəboŋ nototoh mai gamito, nunau koti ke, asike nəbikel ur natideh am, be nikel ur aYesu Kristo ŋai, mai nəmatan san len nəhai balbal. ³ Nəboŋ nototoh mai gamito, nəsədaŋ, nomətahw, ninegw epil habat.* ⁴ Ale len nasoruan sagw mai na-kel-uri-an sagw nəsasor len namitisau sinəvanuan hən notoliv gamito. Be noriŋ gat nəlogw len aNunun aGot mai nədaŋan san, ⁵ hən mət̄bikad nadəlomian len nədaŋan siGot, savi len namitisau sinəvanuan.

* **1:31:** Jer 9.24 * **2:3:** Uman 18.9

Namitisau siGot hən nəmauran tovoi

⁶ Avil nəboŋ namttotoh mai alat lotomatmatu len nadəlomian salito, namtusor len namitisau hən nəmauran tonor. Savi namitisau ta daməŋai mai silat lotoil a m̄o len navile a pan gagai ləbēbuer. ⁷ Avil nusor len namitisau siGot hən nəmauran tonor, namitisau ta m̄o tosusuah, dat-totətan həni, namitisau aGot toutaut həni sutuai tia m̄os nəyalyalan datbikade maii, namitisau aGot togol toŋarŋar len aYesu. ⁸ Alaten lotoil a m̄o len navile eg a pan lotətan hən namitisau enan siGot hən nəmauran tonor. Lətaləboii, asike lətaŋos gat Nasuḅ toyalyal len nəhai balbal. ⁹ Avil natosian siGot ike,

“Namətan nəvanuan ideh sakəta ləboii,
 nədarinjan nəvanuan ideh sasəsəloŋ ləboii,
 nənauan sinəvanuan ideh sənau səhot

nəsa aGot toutaut həni m̄os alat lotoləmas buni.”*

¹⁰ Be len aNunun, aGot ikel vəhot natgalenan mai gidato. Ale aNunun aGot eləboi natit p̄isi, eləboi natit gail siGot am, nəvanuan todədas bələboi səhoti. ¹¹ Husur, səkad avan ideh toləboi nənauan sinəvanuan, be nanunun nəvanuan enan səbən ŋai eləboii. Imagenan, səkad avan ideh toləboi nənauan siGot, be aNunun aGot səbən ŋai eləboii. ¹² Ale gidat, datsəkad nanunun navile a pan, aGot saviol həni mai gidato, be datukad aNunun aGot. AGot eviol həni mai gidato hən datbələboi natit p̄isi aGot toviol kəmas həni mai gidato. ¹³ Nəboŋ namtbikel natgalen mai gamito, namtsasor len namitisau tovi p̄usanan sinəvanuan. Ao, namtukel nasoruan

* **2:9:** Isa 52.15, 64.4

tovi þusanan seNunun aGot. Len nasoruan seNunun aGot, namtusor vësvëσαι nakitinan san gail.

¹⁴ Be nëvanuan aNunun aGot satoh lan, emëtahun natit gail lotogëm len aNunun aGot, husur len nabunusian sivan enan, lovi melmelan ηai. Ale edëdas þelëboi sëhot natgalenan, husur na-lëboi-sëhoti-an enan egëm len aNunun aGot ηai. ¹⁵ Be gidat, aNunun aGot totoh len gidato, datolëboi datþebunus lëboi natit þisi hën datþike tovoi o tosa. Be savi hën nëvanuan, aNunun aGot satoh lan, hën þebunus lëboi nëlodato hën þike tovoi o tosa. ¹⁶ Husur, hum natosian siGot toke,

“Ase elëboi nënanuan siGot

hën þelëboi þikel na-sor-þusþusan-an maii?”*

Be gidato, datukad nënanuan seKristo.

3

Napëphwan len alat siYesu

¹ Bathudud nadëlomian, nëboη nototoh mai gamito, nësälëboi nëbisor mai gamit hum mëttomatmatu, hum aNunun aGot totoh tobëlav len gamito. Ao, nusor mai gamito sumñan mëttovi vanuan, nalëηonian hën nibemit towol hën nëmauran samit ηai, sumñan mëttovi tuhtëtai len nëmauran mëttokade len aKristo. ² Nëboη notopusan, ehum notovëhasys hën gamit ηai, nësavëηan gamit hën nëhanian tin, husur mëttodëdas mëtbihani. Kitin, mëttodëdas mëtbihani sal,* ³ husur nalëηonian hën nibemito iwol hën nëmauran samit ηai. Mëtutabulol bulos gamit gabag, mëtovitvïtuh sal. Mëtunau ke nalëηonian

* **2:16:** Isa 40.13 * **3:2:** Ipru 5.12-13

hən nibemito sawol hən gamit a? Mətunau ke mətsasum̃an alat navile a pan a? ⁴ Husur nəboŋ gamit ideh toke, “Novi siPol,” ale togon toke, “Novi siApollos,” mətohusur naŋide silat navile a pan ŋai!*

⁵ Be aApollos evi sa? APol evi sa? Ginaməru namrovi vanuan nauman ŋai namrtovi tarhət samito hən mət̃bikad nadələmian. Namrugol ŋai nauman aGot toriŋi len navələnamər ṽisusua hən namr̃bigole. ⁶ Ehum ginau notomabul namisurhut na-kel-uri-an tovoi len nələmito, ale aApollos epusi, be aGot igol itov, evivi məhat. ⁷ Imagenan, gai tomabule mai gai topusi arovi ut kəmas, husur evi aGot m̃au togol totov, tovivi məhat. ⁸ Ale gai tomabule mai gai topusi aroum m̃os natsua ŋai, ale dereh aGot teviol mai gəlar hən nakonp̃urp̃uran tonor hən nauman səlaru ṽisusua. ⁹ Ginaməru namroum b̃onb̃on siGot, gamit mətohum nəhol siGot, mətohum naim aGot toum həni.

¹⁰ Len navoian aGot toviol kəmas həni mai ginau hum notokad namitisau hən na-um-im-an, ginau noriŋ nəpaudesen, ale togon eum len nəpaudesen enan. Be avan ideh toum lan, telələgau hən naŋide toum həni lan! ¹¹ Husur avan ideh edədas b̃eriŋ nəpaudesen ideh tile am be nəpaudesen en topat tia. Ale aYesu Kristo evi nəpaudesen enan. ¹² Avan ideh b̃eum hən naim len nəpaudesen enan tovi aYesu, eləboi b̃eum həni hən nəgol, nasilva, nəvat gəlgəlan, nəhai, naliol o nəbathuwit. ¹³ Nəvanuan b̃eum hən naim maienan, nauman san dereh tiŋarpar.

* **3:4:** 1Kor 1.12 * **3:5:** Uman 18.24-28

Husur Nəboŋ siNasub̄ dereh tigol nauman timasil. Dereh nəhab tevəhot nauman ke tomabe. Nəhab dereh tihan kitev nauman sinəvanuan p̄isi, sabi ke tovoi o tosa. ¹⁴ Nəsa nəvanuan toum həni asike b̄ipaŋ len nəhab, gai dereh tikad nakonp̄urp̄uran san. ¹⁵ Be nəhab b̄ihan p̄is nəsa nəvanuan toum həni, dereh asike ikad natideh. Gai ŋai dereh tilavutur; aGot tilav kuvi, be tehum tilav kuvi tur len nəhab towunwun.

¹⁶ Gamit m̄au mətovi naim siGot, ale aNunun aGot itoh len gamito. Mətsənau səhoti a? ¹⁷ Avan ideh b̄emədas bun naim siGot, aGot dereh temədas bun nəvanuan enan. Husur naim siGot evi esan səboŋ ŋai, ale gamit mətovi naim enan siGot.

¹⁸ Samtegəras gamit səb̄omito. Gamit ideh b̄inau ke tovi vanuan namitisau len nabunusian sinavile a pan, ivoi ke “timelmel” hən b̄ikad namitisau hən nəmauran tonor. ¹⁹ Husur namitisau sinavile eg a pan evi melmelan ŋai len nabunusian siGot. Hum natosian siGot toke, “AGot igol nəvanuan namitisau lubat len nəhai tata hən namitisau salito.”*

²⁰ Ale len naut tile am ike, “Nasub̄ aGot eləboii ke nənauan sinəvanuan namitisau lovi ut kəmas ŋai.”* ²¹ Samtikele am ke məttovi sitegai o sitea hən mət̄b̄ipatpat gamit məhat lan; husur natit p̄isi evi samito. ²² APol, aApollos, mai aPita, navile eg a pan, nəmauran mai nəmatan, natit gail ta daməŋai mai natit gail lotogəm sal, natit p̄isi lovi samito. ²³ Ale mətovi seKristo, ale aKristo evi siGot.

4

Ahai pispisul gail seKristo

* **3:19:** Job 5.13 * **3:20:** Psa 94.11

¹ Imaienan, ivoi hən nəvanuan gail ləbīnau ke namttovi vanuan nauman seKřisto, aGot toriŋ nakitinan san tokel vəhot gail len navəlanamito. ² Nəvanuan nauman tokətkəta təban natit siMasta san gail, timasum tivoi hən aMasta san bīsabi ke todaŋ len gai. ³ Gamit mətbīsabi ke notovoi o notosa, o nakotan ideh hən nəvanuan bīsabi ke notovoi o notosa, savi natideh len ginau. Ginau am, səpat len ginau hən nəbīsabi ke notovoi o notosa. ⁴ Nəlogw imasil, be natenan tu sagol ke notonor. Evi Nasuḅ səḅon ŋai bīsabi ke notovoi o notosa. ⁵ Imagenan, samtesigarir hən mətbīsab səhoti ke natideh tovoi o tosa. Mititoh vir nagəman siNasuḅ. Len nəḅoŋ enan natit gail lotosusuah len nəmargobut, dereh gai teriŋ natgalen len namial hən ləbiḅarḅar; ale dereh tevəhot naləŋonian gail len nəlon nəvanuan gail. Beti na-sor-sal-suhi-an vi təban nəvanuan vīsusua, dereh tegəm len aGot.

⁶ Bathudud nadəlomian, nusor husur ginau mai aAḅollos hən mətbeləboi namilen nasoruan egai toke, “Sagigol səhor nəsa natosian tokele.” Beti asike mətupatpat avan ideh məhat səhor avan togon. ⁷ Hum ma məttonau suluvi ke məttovi vanuan totibau len aKřisto. Hum ma məttonau suluvi ke məttokad natideh aGot saviol həni mai gamito. Be aGot həviol hən natit pisi mai gamito, imabe mətupatpat gamit məhat len nəsa məttokade?

⁸ Hum ma məttonau suluvi ke məttokad natit pisi tia məttoləŋoni. Hum ma məttonau suluvi ke məttopul hən natite tia. Hum ma məttonau suluvi ke məttovi kiŋ gail tia len natohan pipi-habəlan aGot ginamit namttobuer. Ooo noləŋon

masuŵ ke mətavi kiŋ gail, hən ginamit tu namttavi kiŋ gail mai gamito! ⁹ Namtovi hai pispisul, be nunau ke aGot toriŋ ginamit naməkot len nəhon nəvanuan gail hum namttovi vanuan nabəbaŋisan lotoyar vi lan nəmatan. Esumān toriŋ ginamit len nadrama sua, hən navile a pan ləberis nəmatan sinamito, aŋel gail mai nəvanuan gail am. ¹⁰ Len nabunusian sinəvanuan gail namtumelmel. Evoi, namtumelmel mōs aKristo. Be gamit māu, mətunau suluŵi ke məttokad namitisau len aKristo. Luke namttokul, be gamit māu mətunau suluŵi ke məttodaŋ. Mətunau suluŵi ke məttoŵat nəhes be luke namttovi ut kəmas. ¹¹ Nokitin ke, vəbar gagai namtumalkəkət, namtumaduh, nahurabat sinamit emətartar. Nəvanuan gail lotuh mədas ginamito, namtsəkad naut ideh tōvi ut a im. ¹² Namtoun idaŋ hən nəvəlanamit səbonamito. Nəboŋ nəvanuan gail lotosəvar ginamito, namtous aGot hən bivoi hən galito. Nəboŋ lotomədas bun ginamit hən namttoləŋon tosa vəsa, namtudaŋ buri.* ¹³ Nəboŋ lotosor mədas nahəsanamito, namtoŋir galit hən ləbēhusur aKristo. Ehum namttogəm vi pəhasoŋ hən navile a pan, nəpəhsago sinəvanuan pisi vəbar gagai.

¹⁴ Nəsatos natgalenan hən nahurumit bisa lan, be nutosi hən nəbikel nalələgauan mai gamit məttosumān anatugw gail notoləmas bun gamito, hən asike mətəbimagenan am. ¹⁵ Naut kəmas mətəkad nəvanuan lotovi 10,000 lotokətkəta təban gamito len aKristo, mətukad atəmamit evis ŋai. Husur len aKristo aYesu, len na-kel-uri-an

* **4:12:** Uman 18.3

tovoi notokel mai gamito, nogəm vi atəmamit len nadələmian. ¹⁶ Ale husur notovi atəmamito, noŋir gamit ke mitigol tətov̄ hən ginau.* ¹⁷ Nosəvat aTimoti van hən gamito m̄os natenan. Len nadələmian evi anatugw notoləmas buni, todan len Nasuḅ.* Dereh teliv nənauan samit təlman van hən naṽide notokade len nəmauran sagw len aKristo aYesu. Naṽide enan notokade, inor hən naṽusanan notokel mai alat siYesu len naut p̄isi.

¹⁸ Gamit galevis lunau ke asike nəḅegəm hən gamito ale lupatpat galit məhat. ¹⁹ Avil asike idareh negəm hən gamito, Nasuḅ ḅidaṁ həni. Ale dereh nebunus kitevi ke, alat lotopatpat galit məhat, lusor patpat galit məhat ḅai, o lukad nədaṅan siGot. ²⁰ Husur nəkadun natohan pip-ihabəlan aGot savi len nasoruan ḅai be evi len nabiltidaṅan san. ²¹ Mətoləṅon nəsa? Nəboṅ nəḅegəm hən gamito, mətuke nipat nəhai hən nəḅiṽas gamit həni, o mətuke negəm len na-ləmas-buni-an mai len naṽide ḅemədau?

5

Mitikai hən nauluṁian togol naitian tosa hən ḅeyivile

¹ Noləṅon isa masuṽ husur na-kel-uri-an sua notosəṣəloṅ həni. Na-kel-uri-an ikele ke ikad naitian tosa len gamito. Evi naitian tosa vəsa batbat. Isa səhor naṽide silat ləsəkad nadələmian: auluṁian sual ei igol naitian mai asoan atəman.* ² Imabe

* **4:16:** 1Kor 11.1; Flp 3.17 * **4:17:** Uman 16.1-3; 1Tim 1.2

* **5:1:** Lev 18.8; Deu 22.30. Len nasoruan ta Kris ike: auluṁian sual ikad asoan atəman. Ale alitenan savi anana san matmat be evi asoan atəman.

mətuṗatṗat gamit məhat hum naten savi natideh? Mitimaslolosa! Mitimaskai hən atenan togol natenan dan gamito! ³ Len nibegw nəsatoh mai gamito, be naut kəmas nibegw satoh ei, len nanunugw nutoh mai gamito. Ale sumān nototoh ei, nusab səhoti tia ke len nədaṗan siMasta sidato, aYesu, atenan togol natenan timaspanis. ⁴ Imagenan, len nabonbonan samito mai nanunugw mai nədaṗan siMasta sidato, aYesu, ⁵ mətəriṅ atenan len navəlan aSetan, mōs naboruan san topul hən nəsaan beḅuer buni, hən aYesu ḅilav kuv nanunun atenan dan nəpanismen len Nəboṅ siNasub.†

⁶ Na-sor-patpat-gamit-məhat-an samito savoi! Mətsaləboii ke tohum nayis a? Nayis tokəkereh igol nəflaua ṗisi len nabesin itob.‡ ⁷ Mitimasbar hən nayis tomatu, tohun nəsaan, dan gamito, hən mətbegəm vi flaua veveu səkad nayis lan. Ekitin, mətohum nabəta səkad nayis lan. Husur aKristo imat tia hən ḅilav kuv gidat dan nəsaan sidato. Ehum natuhsipsip lototutumav həni len nəPasova.§ ⁸ Imaienan, datihan len nəhanan nəPasova sidato, nayis tomatu toḅuer, nayis hən nəsaan mai naləṅonian hən nəsaan. Be datihan nabəta səkad nayis lan, nabəta hən naveveuan mai

† 5:5: 1Tim 1.20. Len naut egai alat lotokad namitisau hən nasoruan siGot lukad nabunusian eru. Esual ike: mōs naboruan san topul hən nəsaan beḅuer buni, togon ike: mōs na-mədas-niben-an.

‡ 5:6: Len naṽide tomaienān, avan sua togol nəsaan emədas nəvanuan gail hən galit am leḅigol nəsaan enan. § 5:7: Exo 12.3, 5, 21. Nau təlmam hən nəPasova naməkot. AGot ikel mai alat seIsrael ke lipan natuhsipsip ale hani mai nabəta səkad nayis lan. Ale ike libar hən nayis ṗisi dan naim salit gail, han nabəta səkad nayis lan len nəmaribonṅ toməlevru.

nakitinan.*

⁹ Len nalobulat napisulan nototosi van hæn gamit a m̃o, nuke, samtitaḥ mai alat lotogolgol naitian tosa. ¹⁰ Næboŋ notosor husur alat lotogolgol naitian tosa, næsator husur nævanuan navile a pan lotogol naitian tosa. Næsator husur nævanuan navile a pan lotoləŋon masuṽ hæn natite, o lotovənvənah o lotolotu hæn nələblab gail. Nətake mətebulatut dan galito, gamit p̃isi məttəmasgam dan navile eg a pan. ¹¹ Be gagai nukel p̃arṽar hæn namilen natosian sagw a m̃o. Imaiegai ke: samtitaḥ mai avan ideh tokel ke tovi awawa samit len nadələmian be togolgol næsaan sal. Bigolgol naitian tosa, bələŋon masuṽ hæn natite, b̃ilotu hæn nələblab gail, b̃isor mədas nahəsan nævanuan gail, b̃etərog akis, o b̃evənvənah, samtitaḥ maii. Nəvanuan tomagenan, samtihan maii boŋ ideh.

¹²⁻¹³ Husur səpat len ginaw hæn nəbisaḅ səhoti ke avan ideh səkad nadələmian tipanis. AGot dereh tike tipanis o asike ipanis. Avil gamit məttokad nadələmian, ipat len gamito hæn mətbisaḅ səhoti ke gamit ideh tosa tipanis. Husur natosian siGot ike, “Mitikai hæn nævanuan tosa dan gamito.”*

6

Nakotan len gamit məttokad nadələmian

¹ Ideh len gamit siYesu b̃ike b̃ikot hæn gamit togon, imabe arous nəmatsistret səkad nadələmian len aGot hæn b̃ebətaḥ len nakotaŋ səlaru? Imabe arsaus nævanuan siGot hæn ləb̃ikot hæn gəlaru?
² Mətsaləboii ke nævanuan gail siGot dereh lebətaḥ

* 5:8: Exo 13.7 * 5:12-13: Deu 13.5, 17.7

len nakotan hən ləbepəpehun navoian dan nəsaan silat navile a pan a? Ale mət̃bebətah hən mət̃bepəpehun navoian dan nəsaan silat navile a pan, imabe mətsaləboi mət̃bisab̃ səhot nakitinan len nakotan lotopat sil natit gail lotovi ut kəmas? ³ Dereh datebətah hən dat̃bepəpehun navoian dan nəsaan siaŋel gail mai len natit gail hən nəmauran egai. Mətsaləboii a? ⁴ Imagenan, mət̃bike mət̃bikad nakotan husur natideh hən nəmauran egai, savoi hən mət̃beus amatsistret savi siYesu hən bebətah len nakotan enan. ⁵ Nahurumit tisa! Timaskad avan ideh len gamito tokad namitisau hən nəmauran tonor, hən bebətah sumian nəmatsistret len nakotan ideh samito. ⁶ Be len gamito, nəvanuan nadəlomian sua ikot hən nəvanuan nadəlomian togon—be igole len nəhon nəmatsistret gail ləsəkad nadəlomian len aGot!

⁷ Bathut ke məttokad nakotan gail len gamit gabag, gamit p̃isi mətsawin kasi, mətsasəhor natideh! Nəvanuan togon bigol nəsa sanor hən gamito, riŋi ŋai, samtikot həni. Ivoi am hən mət̃bidam̃ hən gai togol nəsa sanor hən gamito. Ivoi am hən mət̃bidam̃ hən gai tovənoh natit p̃isi samito! ⁸ Be gamit gabag m̃au, mətugol nəsa sanor hən gamito. Mətogeras gabag hən gamito hən mət̃bevənoh natit samit gail. Ale mətugol natgalenan van hən awawa samit len nadəlomian! ⁹ Nəvanuan ləsanor asike asike lutoh len natohan pipihabəlan aGot. Mətsə nau səhoti a? Mitimasnau hən asike mət̃bisab. Husur alat lotogol naitian tosa, alat lotolotu hən nələblab gail, alat lotogol naitian tobur kotov nəlahan, alalumian

lotopur hən nibelit hən naititian, alalumnan lotogol naitian mai alalumnan, ¹⁰ alat lotovənvənah, alat lotoləŋon masuŋ hən natite, alat lototərog akis, alat lotosor mədas nahəsan nəvanuan mai alat lotogol nasənan hən ləbəvənoh natit gail, asike lutoh len natohan pipihəlan aGot togəm balai. ¹¹ Ale a mō gamit galevis lovi vanuan lotomaienan. Be aGot igol məttoveveu dan naŋide galen lotosa, igol məttokad naḅoruan san, məttovi esan səḅon, ale erinji ke məttonor len nəhon len nahəsan Nasuḅ aYesu Kristo mai len aNunun aGot sidato.

Mitigam dan naitian tosa

¹² Hum ma avan ideh bike, “Len nəmakuvan sagw dan nalo, noləboi nəḅigol natideh.” Be ginau nuke, naŋide galevis ləsavoi hən ginau. Hum ma avan ideh bike, “Len nəmakuvan sagw dan nalo noləboi nəḅigol natideh.” Be ginau nuke, asike nudam hən natideh ḅiwol hən ginau hum notovi slev san. ¹³ Hum ma avan ideh bike, “Nəhanian ipat mōs natəbaŋ, ale natəbaŋ ipat mōs nəhanian.” Be nukel mai gamit ke, dereh aGot tigol natəbaŋ mai nəhanian areḅuer. Avil nibedato ləsatoḅ mōs naitian tosa, lutoḅ mōs Nasuḅ ale Nasuḅ evi Masta hən nibedato. ¹⁴ Ekitin ke, len nədaŋan san, aGot igol niben Nasuḅ ile məhat dan nəmatan, ale dereh aGot tigol nibedat am lile məhat dan nəmatan.

¹⁵ Nibemit lovi nahudhuben aKristo. Mətsaləboii a? Datḅeləboii ke nibedat lotovi nahudhuben aKristo, inor ke nəvanuan tovi hudhuben aKristo, ḅiḅon mai napəhaŋut toḅurḅur hən niben a? Satimaienan! ¹⁶ Nəvanuan toḅon mai apəhaŋut toḅurḅur hən niben, nibelaru arosua. Mətsaləboii a? Husur natosian siGot ikele len natuḅatan ke,

“gəlaru dereh aregəm sua suṁan niben tosua ŋai.”*

¹⁷ Avil nəvanuan toḅon mai Nasuḅ, nanunun mai aNunun aYesu arosua.

¹⁸ Mitimasgam dan naitian tosa! Nəsaan gail p̄isi am nəvanuan togole, igole vivile dan niben. Avil nəvanuan togol naitian tosa, igol nəsaan van hən niben gabag. Emədas niben gabag. ¹⁹ Nibemit lovi naim seNunun aGot, aGot toviol həni mai gamito. Mətsaləboii a? Gamit mətsavi samit səḅomito,* ²⁰ husur nəsa aGot toṽur gamit həni, etibau masuṽ.* Imagenan, len nibemito, len natit p̄isi mətḅigole, mitimasputsan nəyalyalan siGot.

7

Nəlahan

¹ Ale gagai nuke nisor husur nasoruan samit gail len naləḅulat napisulan məttotosi van hən ginau. Mətuke, “Ivoi hən naulum̄an ideh hən asike ḅibar niben napəhaṽut.” ² Avil bathut nəvanuan isoḅur lotogol naitian tosa, nukel mai gamit ke, naulum̄an tolah tikad naitian mai asoan səḅon, ale napəhaṽut tolah tikad naitian mai asoan səḅon. ³ Asoan aulum̄an ḅeləḅon naitian, aulum̄an tigole mai. Asoan apəhaṽut ḅeləḅon naitian, apəhaṽut tidaṁ həni mai. ⁴ Niben apəhaṽut savi esan səḅon ŋai, be evi sisoan. Ale len naṽide tomaienən, niben aulum̄an savi esan səḅon ŋai, be evi sisoan. ⁵ Samretəgau gat nibemər səḅoməru dan gamər gabag. Be mərbike mərbisor tuṽ husur nəmariboḅ

* **6:16:** Gen 2.24 * **6:19:** 1Kor 3.16; 2Kor 6.16 * **6:20:** Nəsa aGot toṽur gidat həni evi nəmatan siYesu tovi aNatun tosua səḅon.

galevis, ale mǎrbīdam̃ mai gamēr gabag, inor hæn mǎrbētægau gat nibemēr sǎbomǎru dan gamēr gabag. Nǎboŋ nǎmariboŋ galenan lǎbīnoŋ, miriḃon tǎtas. Asike mǎrbīgole, dereh aSetan tidas p̃isal hæn ḃeliv gamǎru hæn mǎrbīteh husur mǎrsǎdaŋ. ⁶ Nǎsakel nakelean todaŋ ke mirimastægau gat nibemēr sǎbomǎru dan gamēr gabag m̃os na-sor-tuḃ-an; ao nudam̃ hæn ḃimaienan ŋai. ⁷ Beti noləŋon ke nǎvanuan p̃isi lǎtasuḃan ginau. Be len nakitinan, gidat p̃isi datukad naviolan aGot toviol hæn ḃisusua mai gidato. Nǎvanuan sua ikad naviolan tomaiegai, nǎvanuan sual am ikad naviolan tomaienan.

⁸ Ale nukel mai alaluḃan asoalit lotomaḃ mai nǎbatunau pǎhaḃut gail ke, asike lǎbīlah be lǎbītoḃ maienan ŋai, suḃan ginau, ivoi. ⁹ Be asike lǎbētægau gat nǎlolito dan naitian tosa, lilah. Husur savoi hæn lǎḃeləŋon masuḃ hæn naitian; ivoi sǎhori am ke lilah.

¹⁰ Nukad nakelean todaŋ m̃os nǎvanuan nadǎlomian lotolah. Savi nakelean sagw be evi siYesu. Imaiegai ke: napǎhaḃut sateriŋ asoan. ¹¹ Be alitenan ḃeriŋ asoan, satilah mai nauluḃan ideh am. Alitenan titoh maienan ŋai o tigol nǎsasaan tokade mai asoan tinoŋ ale tiḃon tǎlman maii. Ale nauluḃan sateriŋ asoan.*

¹² Ale nukad nakelean m̃os nǎvanuan gail am. Evi ginau notokele, savi Nasuḃ. Nekǎmaiegai ke: nauluḃan ideh siYesu ḃikad asoan sǎkaḃ nadǎlomian, ale alitenan ḃehǎhaḃur hæn ḃītoḃ maii,

* **7:11:** Hæn naves 10-11, ris Mat 5.32, 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18

aulumñan satetiṽos həni. ¹³ Ale napəhaṽut ideh siYesu b̄ikad asoan səkad nadəlomian, ale atenan b̄ehəhaṽur hən b̄itoh maii, apəhaṽut satetiṽos həni. ¹⁴ Husur nəlahan apəhaṽut siYesu tokade mai asoan inor len nəhon aGot bathut nadəlomian selitenan. Ale nəlahan aulumñan siYesu tokade mai asoan inor len nəhon aGot bathut nadəlomian sitenan. Asike təmagenan, natətai samit gail lətatoḥ len nəbathudud toḅiñḅiñal len nəhon aGot. Be gagai lutoḥ len nəbathudud tonor len nəhon. ¹⁵ Be gai səkad nadəlomian b̄eləḅon natiṽosan, tehusur naləḅonian san. Nəboḅ tomaienən, nəlahan enən səbaḅis gat asoan tokad nadəlomian. Be b̄eləboi b̄igole, nəvanuan tokad nadəlomian tetəgau gat nəlahan səlaru bathut aGot ekis gidato m̄os natəḡmat. ¹⁶ Latpəhaṽut məttovi siYesu, len gamito hum ma asoamit ləḅeriḅ nəlolit len aYesu. Ale lalumñan məttovi siYesu, len gamito hum ma asoamit ləḅeriḅ nəlolit len aYesu.

¹⁷ Be gamit ṽisusua, asoam̄ b̄imat o asoam̄ b̄ikad nadəlomian o asoam̄ asike b̄ikade, len natohan ideh gototoḥ lan nəboḅ aGot tokis gaiug, gitoh maienan lan. Nukel nakelean enən todaḅ mai alat siYesu len naut p̄isi. ¹⁸ Avan ideh b̄ikad na-tiv-dalusi-an nəboḅ aGot tokisi, satesusuan nabuḅon hum səkad na-tiv-dalusi-an. Ale asike b̄ikad na-tiv-dalusi-an nəboḅ aGot tokisi, satikade. ¹⁹ Datb̄ikad na-tiv-dalusi-an o datb̄ipar tiv-dalusi-an savi natideh. Be datb̄igol husur nakelean todaḅ aGot tokele, enən nab̄ilitite! ²⁰ Len natideh avan ideh totoḥ lan nəboḅ aGot tokisi, titoh maienan lan. ²¹ Govi slev nəboḅ aGot tokis gaiug a? Bimagenan, sa-nələm̄ tetuhatuḥ həni. Avil

gə̃beləboi gə̃bikad nəmakuvan hən asike gə̃bevi slev am, gigole. ²² Husur nəvanuan tovi slev nəboŋ aGot tokisi, savi slev am be evi siNasuḅ. Len naṽide tomaienān, nəvanuan savi slev nəboŋ aGot tokisi, evi slev seKristo. ²³ Nəsa aGot toṽur gamit həni, etibau masuṽ. Samtehusur nəvanuan gail sumān məttovi slev salito. Mətehusur Nasuḅ. ²⁴ Bathudud nadəlomian, len natideh məttoth lan nəboŋ aGot tokis gamito, mititoh mai aGot lan.

Alat ləsəlah

²⁵ Ale gagai nuke nisor var nausian samit husur navensus gail. Nəsəkad na-kel-buni-an ideh siNasuḅ, be nukel nə-nau-səhoti-an sagw, bathut len nalolosaan san, Nasuḅ igol notodaŋ len gai. ²⁶ Imaienān, bathut nəmauran todaŋ məttoth lan, nunau maiegai ke: ivoi hən naulumān ḅitoh hum totho gagai. ²⁷ Gə̃bilah mai napəhaṽut tia, sagidas ḅisal hən gə̃bimakuv dan nəlahan saməru. Asike gə̃bilah, sagidas pəhaṽut hən gə̃bilah maii. ²⁸ Be gə̃bilah, savi nəsaan; ale navensus ḅilah, savi nəsaan. Be alat lotolah dereh lisəḅ nəmauran egai tidaŋ len nəboŋ gail, ale nomətahun mətbeləŋon ḅisa maienan.

²⁹ Bathudud nadəlomian, nekəmaiegai ke: namityal emīdol. Gagai van, naulumān tokad asoan, nəlahan səlaru satiwol hən nəmauran san. ³⁰ Nəvanuan totaŋ, nətaŋan san satiwol hən nəmauran san. Nəvanuan tohəhaṽur, nahəhaṽuran san satiwol hən nəmauran san. Nəvanuan toṽurṽur tite, natit gail gai topul həni saliwol hən nəmauran san. ³¹ Ale nəvanuan toumum mai natit gail hən navile a pan, navile a pan satiwol hən nəmauran

san. Husur navile eg a pan hum topat gagai, satovan vėmasig.

³² Noləŋon ke mitimakuv dan natit gail len nəmauran egai nəlomit totuhatur hənı. Naulumıan səlah eləboi bınau masuŧ hən Nasuŧ mai navide bıgol Nasuŧ bəhəhaŧur lan. ³³ Be naulumıan tolak inau masuŧ hən navile a pan mai navide bıgol asoan bəhəhaŧur. ³⁴ Ale sədaŋ kavkav len gəlar pısi, Nasuŧ mai asoan. Napəhaŧut səlah, navensus, inau masuŧ hən Nasuŧ hən gai bəvi siNasuŧ səbon len niben mai nanunun. Be napəhaŧut tolak inau masuŧ hən navile a pan mai navide bıgol asoan bəhəhaŧur. ³⁵ Nokəmaienan mōs nəbėvi tarhət samito, savi hən nəbıwol hən nəmauran samito. Nokəmaienan hən navide samit bınor, hən mətbigol tabtab hən nəsa Nasuŧ toləŋoni, hən asike natideh bėliv nənauan samit dani.

³⁶ Be naulumıan ideh bınau ke sagol sanor hən navensus tokel gati ke bılak maii, ale nəlon atenan bəsursuru hənı (hum bımasmagenan), tilak maii hum toləŋoni. Savi nəsaan.† ³⁷ Be naulumıan bėil gəgat len nəsa tonau, ale natideh asike bətəgau gati, be nəsa bıgole bıpat len gai səbon, ale bınau səhoti len nəlon ke asike ilak mai navensus, enan tu ivoi. ³⁸ Imagenan, naulumıan tolak mai navensus san

† **7:36:** Len naut a Korint alat siYesu galevis lunau ke lotolo, ale nəlahan mai nəmauran hən nəlahan arsavı natideh. Imagenan, hum ma lotosor len naulumıan egaii toke tilak, gol ke atenan inau ke sagol sanor hən navensus bıke bılak maii. Ale evəlo. Nəboŋ naves egai toke nəlon atenan esursuru hən navensus, nasoruan ta Kris ikad namilen tile am toke navensus egəm vi bareab. Be naut kəmas namilen toru enan, aPol ike inor hən arbılak.

igol natit tovoi, ale naulum̄an s̄elah maii igol natit tovoi am s̄ehori.‡

³⁹ Nap̄ehāvut tolah, n̄elahan tokade mai asoan ipat v̄ebar asoan ħimat. Be asoan aliten ħimat, imakuv dan n̄elahan enan, ale el̄əboi ħilah mai avan ideh ħel̄əḡoni. Be natsua, naulum̄an ħilah maii timasvi siYesu. ⁴⁰ Len nabunusian sagw, nap̄ehāvut asoan tomat ħitoh s̄əḡon maienan ḡai, dereh teh̄əhāvur am. Ale nunau ke aNunun aGot evi tarh̄ət sagw h̄ən notok̄əmaienan!

8

N̄əhanian lototutumav h̄əni van h̄ən n̄əlablab gail

¹ Gagai nuke nisor husur nam̄əḡod n̄əvanuan gail lototutumav h̄əni van h̄ən n̄əlablab gail. Evoi, datol̄əboii ke, “gidat p̄isi datukad nal̄əboian.” Nal̄əboian igol n̄əvanuan epul am h̄ən nāvivan. Be na-l̄əmas-buni-an igol n̄əmauran sin̄əvanuan idanḡ am. ² Avan ideh ħinau sulūvi ke tol̄əboi natit tosoḡur; gai sal̄əboi natit lotokitin aGot toke ħikel v̄əhot gail maii sal. ³ Be avan ideh ħel̄əmas bun aGot, aGot el̄əboi avan enan.*

⁴ Ale, n̄əhanan h̄ən nam̄əḡod lototutumav h̄əni van h̄ən n̄əlablab beti: Gidat p̄isi datol̄əboii ke n̄əlablab savi natideh len navile a pan, ale s̄əkad nagot ideh be aGot tosua ḡai. ⁵ Ikad nagot ḡəḡaras tosoḡur n̄əvanuan gail lotolotu h̄ən gail. Luke nagot

‡ **7:38:** Len naut egai aPol ike, naulum̄an tolah mai naven-sus san igol ivoi ale husur n̄əmauran egai idanḡ len n̄əboḡ gail (geris 7.26), naulum̄an s̄elah mai navensus san igol ivoi am s̄ehori.

* **8:3:** Natosian galevis ta sutuai luke, Avan ideh ħinau sulūvi ke tokad nal̄əboian, gai s̄əkad nal̄əboian kitin. ³ Be n̄əvanuan ħikad na-l̄əmas-buni-an, gai ikad nal̄əboian kitin.

galenan lutoh len nē mav o len navile eg a pan, ale loriŋ gail hum lotovi got mai masta salit gail.*

⁶ Avil naut kē mas natenan, gidat datolē boii ke ikad aGot tosua ŋai, aTata tovi nē kadun natit p̄isi. Ale gidat datutoh m̄osi. Ale ikad aMasta tosua ŋai, aYesu Kristo. Len aKristo, aGot igol natit p̄isi toum hē ni; ale len aKristo, datukad nē mauran.

⁷ Be savi nē vanuan p̄isi lotolē boi natenan. Ikad nē vanuan nadē lomian galevis lēsē nau sē hoti sal ke nē lablab lēsē kad nē daŋan ideh. Ale nē boŋ lotohan namē ŋod tovi naviolan van hē n nē lablab, lunau suluvi ke lotolotu van hē n nē lablab enan. Ale husur lēsail sē daŋ len aGot sal, nē sa lotogole igol nē lolit ebiŋbiŋal. ⁸ Be nē hanian edē das biŋol datbiŋkad navoivoian mai aGot. Husur datbiŋhian o asike datbiŋhian, gē lar p̄isi arsavi natideh len aGot.*

⁹ Be mē telē lē gau hē n gamit gabag. Nē daŋan mē ttokade len nē makuvan samit dan nē saan satigol alat lēsē daŋ len nadē lomian liteh. ¹⁰ Husur, gaiug gotokad “nalē boian,” avan ideh nē nauan sail gē gat bē ris gotohan len naim nalotuan silablab, nē sa bai? Hum ma nē daŋan sam̄ bē liv nē nauan san gol bihan namē ŋod lototutumav hē ni tia van hē n nē lablab. Biŋol bi maienan, igol nē saan.† ¹¹ Imagenan, len nalē boian sam̄, gomē das awawa sē daŋ len nadē lomian, gomē das awawa len nadē lomian, aKristo tomat m̄osi. ¹² Mē tbiŋol nē saan maienan van hē n nē bathudud ideh sē daŋ len nadē lomian, mē tugol nasē nahan len nē lon, ale

* **8:5:** 1Kor 10.20-21 * **8:8:** Rom 14.17 † **8:10:** Nē boŋ toke igol nē saan, igol nē saan husur tobur kotov nē nauan san toke nē hanan hē n namē ŋod lototutumav hē ni van hē n nē lablab sanor. Ale nē lon sē masil am.

mætugol nēsaan van hən aKристо. ¹³ Bathut natenan, nēsa nēbihani ðigol awawa len nadəlomian ðiteh, sanihan naməŋod boŋ ideh am. Husur nomətahun nēbigol awawa ideh len nadəlomian ðiteh.

9

APol isor var alat a Korint lotosor tasi

¹ Mətunau ke nēsa nēbigole səpat len navəlagw a? Mətunau ke nəsavi ahai pispisul a? Mətunau ke nəsaris aYesu, aMasta sidato a? Mətunau ke gamit mətəsavi naŋit nauman sagw len Nasuð a? Ginau m̄au novi ahai pispisul notoris aYesu, ale gamit, naŋit nauman sagw.* ² Naut kəmas nəvanuan galevis am lotonau ke nəsavi ahai pispisul ideh, kitin, gamit a Korint mətəsaləboi mətəbəkəmaienan. Husur nəmauran samit len Nasuð eŋusan səhoti ke notovi ahai pispisul təban gamito.

³ Na-sor-vari-an sagw van hən alat lotokele ke nəsavi ahai pispisul imaiegai ke: ⁴ Sanor hən mətəvəŋan ginamər hən nəhanian mai nəwai a? Ao, inor! Mətələboii ke tonor! ⁵ Len nəyaran sinamito, sanor hən asoanamit lotokad nadəlomian ləbitah mai ginamit sum̄an ahai pispisul tile am mai aPita mai aŋan Nasuð gail lotogole a?* Ao inor! ⁶ Ginau mai aParnapas, mətunau ke ginamər ŋai inor hən namrtoum m̄os nəvat hən namr̄bimaur a? Be inor hən mətətkətəta təban ginaməru sum̄an ahai pispisul tile gail am. Mətəsaləboii a?* ⁷ Mətunau ke nasoltia ideh

* **9:1:** Uman 22.17-18, 26.16 * **9:5:** Len naut egai aPol ekis aPita hən aKefas tovi nahəsan len nasoruan Ipru. * **9:6:** Uman 9.27, 11.22-25, 30

naþurþuran san toþuer, eður natit san gail hæn nævat san sæþon a? Ao, sæmaienan boŋ ideh! Nəvanuan tomabul nəhol nakrep ihan nařit nakrep han. Ale nəvanuan tokətkəta təban navəshəsipsip, emun nasus halito. Mətsaləboi natgalen a?

⁸ Nasoruan kəta gail notomadhakele, lovi bunusian sinəvanuan ŋa? Ao. Nalo am ikel natgalenan. ⁹ Husur natosian len nalo siMoses ike, “Sagibaŋis gol nabuŋon nabuluk topalpal kuv namisurhuwit.” Nəboŋ aGot tokəmaienan, mətunau ke tonau nabuluk ŋa?*

¹⁰ Ao. Len naut enan isor mōs ginamit am, husur nəvanuan totivtiv tan, mai nəvanuan torumrurū kuv namisurhuwit gəlar řisi aroum mōs nəhanian artovativ viri. ¹¹ Namtumabul natit gail seNunun aGot len nəlomito. Beti imabe? Sanor hæn mətəkəkəta təban ginamit hæn nəhanian hæn navile a pan a?*

¹² Nəvanuan galevis ləbikad nədaŋan hæn na-il-a-mō-an hæn mətəkəkəta təban galit maienan, inor hæn mətəkəkəta təban ginamit səhor galito!

Namtukad nədaŋan enan hæn gamit boh mətəkəkəta təban ginamito, be namtsaus gamit hæn mətbigole. Ao namtudaŋ þur natit řisi hæn asike namtþiþon gol na-kel-uri-an tovoi husur aKristo. ¹³ Mətələboii ke alat lotoum len naim siGot luhan nəhanian topat ei. Ale alat lototutumav len nəmel tutumavan luhan katəþol hæn nəsa lototutumav həni.* ¹⁴ Len nařide tomaienā, Nasuþ isor idaŋ ke, alat lotokel ur na-kel-uri-an tovoi limaskad natit hæn ləbimaur lan, təban

* **9:9:** Deu 25.4; 1Tim 5.18
6.16, 26; Deu 18.1-3

* **9:11:** Rom 15.27

* **9:13:** Lev

nəvanuan gail lotokel uri mai galito.*

¹⁵ Avil nəsaus natgalenan boŋ ideh. Ale nəsatos natgalegai hən b̄imagenan hən ginau. Noʋiv ke nəsaus natgalenan, nəsaʋon gol na-kel-uri-an tovoi. Ale nomətahun nəb̄ehusur naʋisal ideh tile am. Nəmatan ivoi səhor naʋisal tile am.

¹⁶ Husur, nəb̄ikel ur na-kel-uri-an tovoi, savi natesua notoləboi nəb̄isor sal suh ginau həni. Ao, len naləŋonian siGot, aGot eriŋi len navəlagw hən nəb̄imasgole. Asike nətakel ur na-kel-uri-an tovoi, nəb̄iltipanismen təbar ginau balai!

¹⁷ Nətagole husur notoləŋoni, tanor hən nətəkad nakonʋurʋuran həni. Be aGot b̄eriŋi len navəlagw hən nəb̄igole, nimasgole! ¹⁸ Ale nakonʋurʋuran sagw nəsa beti? Imagegai ke: nəboŋ notokel ur na-kel-uri-an tovoi, noləboi nəbeviol kəmas həni. Bathut natenan, naut kəmas nədaŋan notokade hum ahai pispisul, nəsaus natideh ben nəvanuan gail hən notokel ur na-kel-uri-an tovoi mai galito.

¹⁹ Naut kəmas nəsavi slev sivan ideh, nugol gabag hən ginau notovi slev sinəvanuan ʋisi hən nəb̄eliv nəvanuan isoʋur am gəm hən aKristo.

²⁰ Nəboŋ nototah mai naJu gail nosum̄an naJu gail hən nəb̄eliv galit gəm hən aKristo. Naut kəmas nəsatoh len navəlan nalo, nəboŋ nototah mai alat len navəlan nalo seJu gail, nosum̄an alat len navəlan nalo hən nəb̄eliv galit gəm hən aKristo.

²¹ Nəboŋ nototah mai alat ləsəkad nalo, nosum̄an alat ləsəkad nalo hən nəb̄eliv galit gəm hən aKristo. Be nəsəmakuv dan nalo siGot, nalo seKristo iwol

* **9:14:** Mat 10.10; Luk 10.7

hən ginau. ²² Nəboŋ nototah mai alat ləsədaŋ, nogəm sumñan nəsədaŋ, numaienan hən nəbēliv galit gəm hən aKrišto. Nogəm sumñan nəvanuan gail p̄isi hən, len naṣisal ideh nəbēliv galit gəm hən aKrišto hən b̄ilav kuv galit galevis dan nəsaan salito. ²³ Nugol natgalen p̄isi hən na-kel-uri-an tovoi b̄ibar nəvanuan b̄isob̄ur am, hən nəb̄ikatəṣol mai galito len nakontit na-kel-uri-an tovoi tokel gati.

²⁴ Mətələboii tia ke len nəgamgaman, galit p̄isi lotogam lan lugam, be galit sua ṅai igam səhor galit am hən b̄ilav nəṣrais. Mitigam magenan hən mət̄bewin, hən mət̄bikad nəṣrais! ²⁵ Nəvanuan gail p̄isi lotoke ligam len nəraṃraṃean, loutaut idaŋ tabtab len natit p̄isi. Galit ludaŋ b̄ur nautautan enan, hən ləb̄ikad naprais tovi ut kəmas asike idareh. Avil gidato datugole ṃos naprais topat vi sutuai. ²⁶ Imagenan, hum nəgamgaman, nəsəgam taṽtaṽor. Hum natuhtuhan, nəsatuhtuh taṽtaṽor hum nototuh naməsav ṅai. ²⁷ Ao! Notuhtuh nibegw, nugol utaut həni, nugole evi slev sagw. Nugol tomagenan hən ke, nəboŋ nəb̄ikel ur na-kel-uri-an tovoi mai nəvanuan gail b̄inoŋ, nəṣrais asike imasig dan ginau.

10

Nalələgauan: alat a Israel ta ṃo lumabe?

¹ Nokəmaiengan bathudud nadələomian, husur nomətahun mət̄betətan hən nategai. Atəmadat ta sutuai p̄isi lotogam dan naut a Ijip, lutoh pipit

nəmavukasw, galit p̄isi luyar tukot len tas.* 2 Len nəmavukasw mai n̄etas, ehum galit p̄isi lotobaptais h̄ən l̄əb̄evi ahai susur siMoses. 3 Ale galit p̄isi luhān n̄əhanian tosua ηai togəm len aGot.* 4 Ale galit p̄isi lomun n̄əwai tosua ηai togəm len aGot, husur lomun n̄əwai h̄ən n̄əvat siGot totah mai galito, ale n̄əvat enan evi aKristo.* 5 Avil aGot sahəhəaṽur h̄ən galit lotosobur, ale lumat, nab̄irimat halit gail losuh taṽtaṽor len n̄aut masmas.*

6 Natgalenan lovisi hum nal̄əlgauan h̄ən asike dat̄beləṅon masuṽ h̄ən natit tosa gail sum̄an galito.* 7 Samtilotu h̄ən n̄əlablab gail sum̄an galit galevis lotogole, hum natosian siGot toke, “Nəvanuan gail lob̄ətah h̄ən l̄əbihan, l̄əb̄emun. Ale lule məhat h̄ən l̄əbisav, ram̄ram̄e taṽtaṽor.”* 8 Sadatigol naitian tosa sum̄an galit galevis, togol nəvanuan tovi 23,000 len galito lumat len nəmaribon̄ tosua ηai.* 9 Sadatitaltal kitev nədaṅan siNasuḅ aGot ke timabe. Galit galevis lugole, gol nəm̄at gail lukat bubun galito.* 10 Sadatikoblen sum̄an galit galevis lotokoblen, gol aṅel h̄ən nəmatan igol lumat.*

11 Natgalenan lovisi h̄ən galito h̄ən dat̄beləboi səhoti, ale ipat len na-tos-gati-an hum na-sor-p̄usan-an m̄os gidat dattotoh len nəbon̄ h̄ən nanon̄an h̄ən navile a pan. 12 Avan ideh ḅinau

* **10:1:** Exo 13.21-22, 14.22-29. Nəbon̄ toke lotoyar tukot len tas, luyar tukot len naut butitas n̄etas torus dani gol ke tokad nap̄isal tommas rivuh be n̄etas ipat tarh̄əte tarh̄əte. * **10:3:** Exo 16.35

* **10:4:** Exo 17.6; Num 20.8-11 * **10:5:** Num 14.16, 29-30

* **10:6:** Num 11.4 * **10:7:** Exo 32.6 * **10:8:** Num 25.1-18

* **10:9:** Num 21.5-6 * **10:10:** Num 16.41-49

ke toil gəgat, telələgau hən asike b̃iteh! ¹³ Natideh totaltal ke mitigol nəsaan, eḫitoṽ hən nəsa togəm hən nəvanuan gail ḫisi. Be aGot igol tabtab hən nəsa tokele ke tigole. Natideh totaltal ke mitigol nəsaan, aGot asike idam̃ hən ideh səhor nəsa məttoḷəboi mətḫidaḅ buri. Nəboḅ natideh ḫitaltal ke mətḫigol nəsaan, dereh aGot tigol naḫisal dan natenan hən mətḫidaḅ buri.

¹⁴ Imagenan gamit notoləmas bun gamit ḫisi, mitigam dan nalotuan van hən nəlablab gail.

¹⁵ Nusor mai gamit hum məttoḷəkad nənauan; nəbək̃itin o asike nəbək̃itin, mitinau hən mətḫinau səhoti. ¹⁶ Len nəhanian len natev siNasub̃, nəboḅ dattosipa vi təban aGot hən nab̃iliwai, datomun katəḫol hən nəda heKristo. Ale nəboḅ dattoḅur nabəta, datuhan katəḫol hən niben aKristo. Mətsaləboii a? * ¹⁷ Naut kəmas dattosəḅur, gidat ḫisi datovi niben tosua ḅai, husur datuhan katəḫol hən nabəta tosua ḅai.

¹⁸ Mitinau naṽide silat a Israel. Galit ṽisusua lotohan nahudhuviolan lototutumav həni van hən aGot, len nəmel tutumavan, luhan katəḫol, ale luḅon len nalotuan van hən aGot. * ¹⁹ Namilen ke nəlablab evi natideh a? Ao. Namilen ke nəhanian lototutumav həni van həni evi natideh a? ²⁰ Ao. Arsavi natideh. Nukele ke, natideh nəvanuan ləsəkad nadələmian lototutumav həni, lotutumav həni van hən natəmat gail, savi aGot. Nomətahun mətḫikatəḫol mai natəmat gail. * ²¹ Mətsaləboi mətḫemun len nab̃iliwai hiNasub̃ ale muḅ len nab̃iliwai hetəmat gail am. Mətsaləboi mətḫihan

* **10:16:** Mat 26.26-28; Mak 14.22-24; Luk 22.19-20 * **10:18:**

Lev 7.6, 14-15 * **10:20:** Deu 32.17

len natev siNasub ale han len natev setemat gail am. ²² Datbigol himagenan, dereh datigol Nasub aGot titabulol bulos gidato. Datunau ke datudan səhori a? Aoa!*

²³ Gamit mətbike, “Len nəmakuvan sinamit dan nalo namtoləboi namtbigol natideh,” ginau nuke, nəvide galevis ləsavoi hən nəvanuan tile gail. Gamit mətbike, “Len nəmakuvan sinamit dan nalo namtoləboi namtbigol natideh,” ginau nuke, nəvide galevis ləsagol nəvanuan togon sədan am len nadəlomian san.* ²⁴ Samteləjon nəsa tovoi hən gamit səbomit ηai, be məteləjon nəsa tovoi hən nəvanuan tile gail.

²⁵ Mətoləboi mətbihan natideh lotopur həni len nəmaket hən naməjonod. Ləbetutumav həni van hən nəlablab gail o asike ləbigole, samteus nausian ideh husuri. Samtinau masuṽ həni. ²⁶ Nəvide enan inor husur nasoruan siGot ikele ke, “Navile a pan mai natit pisi topul lan lovi siNasub aGot.”*

²⁷ Nəvanuan səkad nadəlomian beus gaiug hən gəbihan maii, ale gəbeləjon gəbivan, gihan nəhanian ideh gai bilavi mai gaiug. Ləbetutumav həni van hən nəlablab o asike ləbigole, sageus nausian ideh husuri. Saginau masuṽ həni. ²⁸ Be avan ideh bikel mai gaiug ke, “Naməjonod egai, lotutumav həni van hən nəlablab gail,” sagihani be nənauan sam tinau nəlon avan enan tokel vəhot natenan mai gaiug. Gəbihani, hum ma gəbetunus nəlon. ²⁹ Hum ma savi natideh len gaiug, be evi

* **10:22:** Deu 32.21 * **10:23:** 1Kor 6.12 * **10:26:** Psa 24.1

natit tosa len nənauan sinəvanuan togon. Husur, imabe nənauan len nəlon nəvanuan togon isabi ke nəsə notogole len nəmakuvan sagw dan nalo isa?† ³⁰ Ginau nəbesipa vi təban aGot hən nəhanian ale nəbihani, imabe avan ideh isor mēdas ginau bathut nəsə notosipa həni tia?

³¹ Imaienan, mət̃bihan o mət̃bemun o natideh mət̃bigole, gol natit p̃isi hən nəvanuan gail ləb̃isal suh nəyalyalan siGot lan. ³² Samtigol natideh hən mət̃biṽon gol na-kel-uri-an tovoi hən naJu gail o alat ləsavi Ju asike ləb̃ikad nadəlomian. Samtigol natideh hən mət̃bemēdas nadəlomian silat siYesu. ³³ Mət̃ehusur nəvide sagw. Len natit p̃isi notogole, nohisi hən nəbigol nəvanuan p̃isi ləbehəhəvur lan. Nəsədas p̃isal hən nəb̃ikad na-vi-tarhəte-an m̃os ginau səb̃ogw ηai, nudas p̃isal hən nəvanuan b̃isobur ləb̃ikad na-vi-tarhəte-an, hən aGot b̃ilav kuv galit dan nəsəan salito.

11

¹ Mitigol tətōṽ hən ginau suṽan notogol tətōṽ hən aKristo.*

Len nalotuan

² Nusor sal suh gamit bathut məttonau gat ginau len natit p̃isi. Ale mət̃otəgau gat nəvide hən nalotuan, suṽan ηai notolav gail mai gamito. ³ Be noləṽon ke mət̃eləboii ke aKristo

† **10:29:** Len naves 28 nəboṽ tosor husur avan ideh mai avan enan, ale len naves 29 nəboṽ tosor husur nəvanuan togon, len naut galenan, isor husur nəvanuan səkad nadəlomian. * **11:1:** 1Kor 4.16; Flp 3.17

evi kadun nēmauran sinəvanuan p̄isi, naulum̄an evi kadun nēmauran sinapəhaʋut, ale aGot evi nəkadun aKристо. ⁴ Naulum̄an ideh tokabut gol nəkadun nəboŋ tosor tuʋ o tokel ur nəsa aGot tokel maii, igol nahur sasa len nəkadun tovi aKристо. ⁵ Be napəhaʋut ideh səkabut gol nəkadun nəboŋ tosor tuʋ o tokel ur nəsa aGot tokel maii, igol nahur sasa len nəkadun tovi asoan. Esuŋan apəhaʋut tosir nəkadun toɸarɸar. ⁶ Napəhaʋut b̄emətahun b̄ikabut gol nəkadun, ep̄itoʋ ŋai hum togut kotov p̄is navurun. Be bathut tovi hur sasa hən b̄egut navurun o hən nəkadun b̄iɸar, tikabut gol nəkadun m̄au! ⁷ Naulum̄an satikabut gol nəkadun husur nəboŋ aGot togol naulum̄an, igol ilav kot nənahənah han mai nəyalyalan san hən nahəsən aGot b̄iyalyal. Be napəhaʋut igol nahəsən naulum̄an iyalyal.* ⁸ Husur naulum̄an metəkav sagəm len napəhaʋut, be napəhaʋut metəkav egəm len naulum̄an. ⁹ Husur aGot sagol naulum̄an m̄os napəhaʋut, be igol napəhaʋut m̄os naulum̄an.* ¹⁰ Husur natenan, bathut aŋel gail, napəhaʋut tikad nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an len nəkadun.* ¹¹ Avil len Nasub̄, napəhaʋut satoh səb̄on hum asoan toɸuer, mai naulum̄an satoh səb̄on hum asoan toɸuer. Naulum̄an ikad asoan hən b̄evi

* **11:7:** Gen 1.26-27 * **11:9:** Gen 2.18-23 * **11:10:** Galevis lotokad namitisau hən nasoruan siGot lokəmaiegai ke: Napəhaʋut ikad nədaŋan hən b̄igol nəsa b̄eləŋoni hən nəkadun, be datb̄ehusur nap̄usanan siPol len 6.12 mai 8.9, napəhaʋut timasnau asoan hən asike b̄emədasi. Namilen ke ivoi hən napəhaʋut tikabut gol nəkadun, husur asike b̄igole, dereh temədas asoan. Len naves egai, alat lotokad namitisau hən nasoruan siGot ləsaləboi namilen nasoruan gegai toke bathut aŋel gail.

tarhæt san ale napəhaʋut ikad asoan hən bevi tarhæt san. ¹² Husur naut kəmas napəhaʋut metəkav togəm len nauluṃan, alaluṃan lukad nəpasian salito len napəhaʋut. Avil natit ʋisi logəm len aGot.

¹³ Len nabunusian samit gabag imabe? Inor hən napəhaʋut bisor tuʋ van hən aGot be səkabut gol nəkadun a? ¹⁴ Len naʋide ta daməṃai, navurun nauluṃan bəbəlav, nəvanuan ʋisi loləboii ke sanor kasi. Navurun emədas gai. ¹⁵ Be navurun napəhaʋut bəbəlav, igol napəhaʋut ikab masuʋ. Husur navurun tobəlav, aGot eviol həni mai napəhaʋut hən bikabut gole. ¹⁶ Be avan ideh biki beʋitʋituh husur natenan, namtohusur naʋide enan, namtsahusur ideh am. Ale alat siGot len naut ʋisi, galit am lohusur naʋide enan.

Natev siNasuḅ

(Mat 26.26-29; Mak 14.22-25; Luk 22.15-20)

¹⁷ Len nəsa nəbikel mai gamit gagai, nəsasor sal suh gamito, husur nabonbonan samit gail ləsavi tarhæt samito be lomədas gamito. ¹⁸ Nuke nisor husur natsua. Nosəsələṃ hən nasoruan sua toke, nəboṃ məttoṃkad nabonbonan hum alat siYesu, mətopəpəhw gail. Ale nodəlom kəkereh hən nasoruan enan, ¹⁹ husur napəpəhwan gail limasvisi len gamito hən alat aGot tohəhaʋur hən galito ləbipərṃar. ²⁰ Nəboṃ məttoṃbonṃon len naut sua hən mətbihan len natev siNasuḅ, savi nəhanan siNasuḅ məttohan lan. ²¹ Husur nəboṃ məttoṃgəm hən nəhanan, gamit galevis mətotuḃat vəlaut səbomito. Namilen ke galevis lumalkəkət, galevis lotərog. ²² Mətsəkad naim samit hən

məṭbihan mai məṭbemun lan a? Mətomətahun alat siYesu a? Mətuke mitigol naməsal gail nahurulit tisa a? Nekəmabe hən gamito? Nisor sal suh gamit a? Aoa! Sanisor sal suh gamit hən naṽide enan.

²³ Husur nəsa Nasuḅ tokel mai ginau, nukel mai gamit tia. Imaiegai ke: Nasuḅ aYesu, len nalenmariug aJutas toriṅi len navəlan aenemi san gail, aYesu ilav nabəta, ²⁴ esipa vi təban aGot həni, ale eḅuri. Ike, “Egai nibegw notoviol həni n̄os gamito. Mitigol nategai hən məṭbinaunau gat ginau.” ²⁵ Len naṽide tomaienən, nəboṅ lotohan tonoṅ, aYesu ilav nabiliwai topul hən nəwain. Ike, “Nabiliwai egai evi na-keḷ-gati-an veveu aGot tota gati len nəda hagw; mitigol nategai hən məṭbinaunau gat ginau len nəboṅ p̄isi məṭbemuni.”* ²⁶ Husur len nəboṅ p̄isi məṭbihan nabəta egai mai mun len nabiliwai hən nəwain; mətokel ur nəmatan siNasuḅ van vəbar nəboṅ ḅegəmai.

²⁷ Imagenan, avan ideh tohan nabəta o tomun len nabiliwai hiNasuḅ len naṽide tomədas nahəsan Nasuḅ, inor hən ḅipanis sil niben Nasuḅ mai nəda han; ehum avan enan togol nəmatan siNasuḅ. ²⁸ Imagenan, nəvanuan timasbunus vahvahir nəmauran san a təhw hən bihan nabəta mai mun len nabiliwai. ²⁹ Husur avan ideh tohan mai tomun be sənau səhot niben aYesu tovi alat siYesu, len nəhanan mai namunian gai togole, ilav nəpanismen vi lan gai gabag. ³⁰ Husur natenan, gamit isoḅur ləsədaṅ savoi, loməsah, ale galevis lupat len nəmatan. ³¹ Imagenan, dattabunus vah-

* **11:25:** Exo 24.6-8; Jer 31.31-34

vahur nēmauran sidat sēbōdato len alat siYesu lotovi niben, asike dattēlav nēpanismen galenan siGot vi lan gidato. ³² Be nēboŋ Nasuḅ tobunus vahvahir nēmauran sidato; igol nēpanismen ta daməŋai hən ḅigol datḅinor, hən asike ḅisab sēhoti ke datimaspanis mai navile a pan len nēmatan vi sutuai.

³³ Imaienan, bathudud sagw len nadələmian, nēboŋ mətḅiḅonḅon hən mətḅihan len natev siNasub, mititoh vir gamit gabag. ³⁴ Avan ideh ḅimalkakat, tihan a im bai, hən asike naḅonḅonan samit magenan ḅilav nēpanismen vi lan gamit gabag.

Nukad natgalevis am hən nēḅikel mai gamito, be lipat vir nagəman sagw boŋ ideh.

12

Natit gail lotogəm len aNunun aGot

¹ Bathudud nadələmian, nuke nisor husur natit gail lotogəm len aNunun aGot. Nuke mitikad naləboian lan. ² Mətələboii ke a mō, nēboŋ mətsekad nadələmian, natit lototiltile gail loliv gamit vi tut, losəhar sabsab hən gamito van hən nələblab lotobut. ³ Imagenan nuke mətələboii ke, len aNunun aGot avan ideh saləboi ḅisemale hən aYesu, be len aNunun aGot ŋai nəvanuan eləboi ḅike, “AYesu evi Masta.”

⁴ Ikad naviolan tiltile aNunun aGot toviol hən gail, be aNunun aGot tosua ŋai. ⁵ Ikad navitarhəte-an tiltile gail hən datḅigole mōs aMasta, be aMasta tosua ŋai. ⁶ Ikad navit totiltile gail, be aGot tosua ŋai, igol nəvanuan ḅisi san luḅan hən navit galen ḅisi. ⁷ AGot eviol mai galit vīsusua hən aNunun, hən nəsa aNunun ḅigole len galito ḅevi

tarhət salit gabag. ⁸ Len aNunun aGot, aGot eviol mai galit sua hən nasoruan hən namitisau hən nəmauran tonor. Len aNunun aGot ɲai, eviol mai galit sual am hən nasoruan hən naləboian. ⁹ Len aNunun, aGot eviol hən nabiltidəlomian mai galit sua tile. Len aNunun aGot ɲai, eviol hən naviolan gail mai galit sua tile am, hən ɓigol alat lotoməsah ləbimaur. ¹⁰ Ale eviol mai galit sua tile am hən nədaɲan gail hən ɓigol namerikel gail. Eviol mai galit sua tile am hən nədaɲan hən ɓikel napisulan siGot. Eviol mai galit sua tile am hən nədaɲan hən ɓeləboi səhot nəsa togəm len aNunun aGot mai nəsa togəm len natəmat gail. Eviol mai galit sua tile am hən ɓisor len nasoruan tiltile gail, ale mai togon am eviol hən nədaɲan hən ɓeləboi ɓikel ur namilen nasoruan tiltile galenan. ¹¹ Evi aNunun aGot to-sua ɲai togol natgalen ɲisi. Epəpehun natgalenan mai nəvanuan v̄isusua husur naləɲonian san.*

Niben aKристо ikad nahudhut isobur

¹² Niben nəvanuan ikad nahudhuben isobur, be nahudhuben galen lotosobur lovi niben tosua ɲai. Niben aKристо imagenan.* ¹³ Gidat ɲisi datubap-tais len aNunun aGot tosua ɲai hən datɓegəm vi niben aKристо tosua ɲai. Naut kəmas datovi Ju o datovi vanuan ta Kris, naut kəmas datovi slev o datsavi slev am, aGot eviol hən aNunun tosua ɲai mai gidat ɲisi hən datɓepul həni, hum nəwai dattomuni.†

¹⁴ Niben nəvanuan səkad nahudhuben sasua ɲai, ikad nahudhuben isobur lan. ¹⁵ Narien nəvanuan

* **12:11:** Hən naves 4-11, ris Rom 12.6-8 * **12:12:** Rom 12.4-5

† **12:13:** Namilen ke datukatəpol len aNunun aGot tosua ɲai

ħike, “Husur ke nəsavi vėlan, nəsavi hudhuben ideh,” naut kėmas nəsa tokele, narien evi hudhuben sua len niben sal. ¹⁶ Nėdariņan nėvanuan ħike, “Husur ke nəsavi mėtan, nəsavi hudhuben ideh,” naut kėmas nəsa tokele, nėdariņan evi hudhuben sua len niben sal. ¹⁷ Niben kavkav tavi mėtan sėlani, nasəsėloņan han gai be? Niben kavkav tavi dariņan sėlani, namunusian han gai be? ¹⁸ Be aGot itabtabuh len nahudhuben ħisi, etuan ħis gail husur niben, len naut vėsusua tolėņon lėĳipat lan. ¹⁹ Nahudhuben galen ħisi lėtavi hudhut sua sėlani ŋai, asike lėtabon len niben tosua, niben tabuer. ²⁰ Ekitin, ikad nahudhuben isobur, be niben tosua ŋai.

²¹ Namėtan salėboi ħikel mai navėlan ke, “Naut kėmas gaiug, ginau sėbogw nolėboi nėĳigol natit ħisi.” Ale nėkadun salėboi ħikel mai narien ke, “Naut kėmas gamėru, ginau sėbogw nolėboi nėĳigol natit ħisi.” ²² Ao! Sėmagenan. Nahudhut nibedat galevis len nibedat dattonau suluvi ke lėsėdaņ, datumaskad gail hėn nibedat ħimaur. ²³ Ale nahudhubedat gail dattonau ke lotovi ut kėmas, datokėtkėta tėban gail ivoi. Ale nahudhubedat gail nahurudat tosa hėn nėvanuan lėberis gail, datosusuan galenan, ²⁴ be nahudhubedat gail, nahurudat sėsa hėn nėvanuan lėberis gail, losuh ħarħar maien ŋai.

Be aGot esuhud ħis nahudhubedat gail, hėn nahudhut dattonau ke lėsavi natideh, lovi natite. ²⁵ Igol maien hėni hėn asike ħikad napėpehwan len nibedato, hėn nahudhubedat ħisi lėbekėtkėta tėban galit gabag ħėpitĳitov. ²⁶ Nahudhubedat

ideh ðeləŋon ðisa masuŵ, nahudhubedat þisi loləŋon isa masuŵ maii. Bikad na-sor-sal-suhi-an vi təban nahudhubedat ideh, nahudhubedat þisi lohəhaŵur maii.

²⁷ Gamit m̄au mətovi niben aKristo, mətovi hudhut gail len niben kavkav. ²⁸ Ale len alat siYesu, aGot itabtabuh len ahai pispisul gail a m̄o; navəha-ru-an, ahai kelkel ur gail; navəha-tor-an, ahai þusan gail; beti alat lotogol namerikel gail, alat lotokad naviolan gail hən ləb̄igol alat lotoməsah ləb̄imaur, alat lotovi tarhəte sinəvanuan gail, alat lotowol hən alat siYesu hən ləb̄ehusur naþisal tonor, mai alat lotosor len nasoruan tiltile gail.*

²⁹ Mətunau ke gidat þisi dattovi ahai pispisul a? Mətunau ke gidat þisi dattovi ahai kelkel ur a? Mətunau ke gidat þisi dattovi ahai þusan a? Mətunau ke gidat þisi dattogol namerikel a?

³⁰ Mətunau ke gidat þisi dattokad naviolan gail hən datb̄igol alat lotoməsah ləb̄imaur a? Mətunau ke gidat þisi dattoləboi datb̄isor len nasoruan tiltile gail a? Mətunau ke gidat þisi dattoləboi datb̄ikel ur namilen nasoruan tiltile galenan a? Aoa! ³¹ Be gamit m̄au, mətələŋon masuŵ hən naviolan se-Nunun aGot lotovoi am.

Avil naþisal notoke nəb̄isor husuri, ivoi habat səhor naþisal ideh datoləboi datb̄enənoŵ həni maii.

13

Naþisal hən na-ləmas-buni-an

* **12:28:** Efe 4.11

1 Ginau nētasor len nasoruan tiltile nēvanuan lotosorsor len gail, mai nasoruan tiltile aņel lotosorsor len gail, be asike nētēkad na-lēmas-buni-an, nētēwal kēmas ņai hum nēbe o nabel lototuh-tuhi. 2 Nētēkad nēdaņan hēn nēbikel napisulan siGot, mai nētalēboi sēhot natit p̄isi aGot tosusuan gail mai nalēboian p̄isi, ale nētēkad nāb̄iltidēlomian hēn nēb̄igol nāvēhuh lēberus, be asike nētēkad na-lēmas-buni-an, nētavi ut kēmas ņai.* 3 Nētaviol hēn natit p̄isi notokade mai namēsal gail, ale nētaviol hēn nibegw hēn nēb̄isor sal suh ginau len Nēboņ siNasub̄,* be asike nētēkad na-lēmas-buni-an, asike nētēkad natideh tovoi.

4 Nāvide hēn na-lēmas-buni-an imaiegai: Gēbelēmas bun avan ideh, len nē-daņ-ḅuri-an gutoh mēdau maii, gugol navoian ḅevi tarhēt san, gēsētabulol bulosi sil natit san gotolēņoni. Gēbelēmas bun avan enan gēsasor sal suh masuḅ hēn gaiug, gēsapul hēn nāḅivan, 5 gēsagol natideh ḅigol nahurun avan en ḅisa, gēsēnau gaiug gabag m̄os nalēņonian sam̄ ņai, nēloḿ sēpaņpaņ tutut, len nēloḿ gēsātēgau gat nēsaan avan enan togole hēn gaiug. 6 Gēb̄ikad na-lēmas-buni-an gēsahēhāvur hēn nēsaan, be guḅon mai alat lotohēhāvur hēn nakitinan. 7 Gēb̄ikad na-lēmas-buni-an goil gēgat tabtab, gotēgau gat nadēlomian tabtab, nē-vatvat-viri-an sam̄ sēmasig boņ ideh, gukad nē-daņ-ḅuri-an tabtab.

* 13:2: Mat 17.20, 21.21; Mak 11.23 * 13:3: Len natosian galevis ta sutuai ike, nētaviol hēn nibegw hēn ḅipaņ len nēhab towunwun, be asike nētēkad na-lēmas-buni-an, asike nētēkad natideh tovoi.

⁸ Na-ləmas-buni-an asike inoŋ boŋ ideh, ipat vi sutuai. Avil nakelean hən napisulan siGot dereh teḅuer. Nasoran len nasoruan tiltile gail dereh tinoŋ. Naləboian hən nəsa aGot tosusuan gail, dereh teḅuer. ⁹ Husur gagai datoləboi kəkereh həni ale gagai datukel kəkereh hən napisulan siGot. ¹⁰ Be nəboŋ aYesu ḅegəmai hən aGot ḅigol vurvur natit p̄isi, naviolan aNunun aGot toviol hən gail gagai dereh leḅuer.

¹¹ Nəboŋ notovi tətai, nusor suḿan natətai, nabunusian sagw esuḿan nabunusian setətai, nunau suḿan natətai. Nəboŋ nototibau, no-togəm vi haḅut, noriŋ gaḅulan naḅide galenan setətai. ¹² Gagai datokəta suḿan nəvanuan tokəta tur len nakəlas toḅanuḅanw. Be len nəboŋ enan, dereh datekəta ris nəhon aGot timasil buni. Gagai naləboian sagw ekəkereh, be len nəboŋ enan naləboian sagw dereh tikavkav suḿan aGot toləboi kavkav hən ginau.

¹³ Imagenan gagai datimasgol tabtab hən nat-galegai lototor: datimasriŋ gat nəlodato len aGot, datimasvatvat vir natit p̄isi aGot tokel gati ke ləḅisarpoh, datimasləmləmas bun gidat gabag. Be len natgalen p̄isi, na-ləmas-buni-an ivoi esəhor eru enan.

14

Nəsa evi tarhət silat siYesu?

¹ Na-ləmas-buni-an māu tiwol hən nəmauran samito, ale mətələŋon masuḅ hən natit gail lotogəm len aNunun aGot. Be a məhat len natgalen, mətələŋon masuḅ hən mətḅikel napisulan siGot.

² Husur nəvanuan tosor len nasoruan tiltile gail,

sasor mai nəvanuan gail, be isor mai aGot ηai, husur avan ideh sasəsəloη ləboii. Len aNunun aGot, avan enan ikel natetətan gail. ³ Be nəvanuan tokel ur nəsa aGot tokel maii, nakelean san igol nəvanuan gail ludaη am len nəmauran salito, igol loləηon ivoi am len nəlolito, mai etəηov nəlolit vi pan. ⁴ Nəvanuan tosor len nasoruan tiltile gail evi tarhət san gabag, be nəvanuan tokel ur nəsa aGot tokel maii, gai igol alat siYesu p̄isi ludaη am len nəmauran salito.

⁵ Noləηon ke gamit p̄isi mətoləboi mətb̄isor len nasoruan tiltile gail, be noləηon masuʋ səhori am hən mətb̄ikel ur nəsa aGot tokele. Nəvanuan tokel ur nəsa aGot tokel maii, evi tarhət silat siYesu səhor nəvanuan tosor len nasoruan tiltile gail. Be egaii b̄ikel ur namilen nasoruan tiltile galenan hən alat siYesu ləbələboii səhoti, igol galit ludaη am len nəmauran salito. ⁶ Be bathudud nadələmian, nətagəm hən gamit, nətasor len nasoruan tiltile gail, tavi tarhət samit mabe? Be nəb̄ikel nakel-vəhoti-an seNunun aGot mai gamito, nəb̄ikel naləboian, nəb̄ikel ur nəsa aGot tokel mai ginau, nəb̄ikel naṗusanan seNunun aGot, natgalen p̄isi lovi tarhət samito.

⁷ Mitinau naḅuvimal mai navus beltaη; arsəmaur be arugol nəwalan. Asike datb̄iran̄ramē hən gəlar b̄inor, avan ideh teləboi mab hən nəbē dattoram̄ramē həni? ⁸ Mitinau nətrampet; ale nəvanuan ḅevuv suluvi, nasoltia teləboi mab həni ke timasutaut hən gai m̄os nab̄iltibalan? ⁹ Imaienan hən gamito. Mətb̄isor len nasoruan nəvanuan lototətan həni, leləboi namilen nasoruan

samit mabe? Mətb̃isor maienan, ehum məttosor kəmas len naməsav ηai. ¹⁰ Len navile a pan nəvanuan lusor len nasoruan tiltile isoḅur, ale gail p̃isi lukad namilelito. ¹¹ Imagenan, avan ideh ḅisor mai ginau, asike nəḅeləboi namilen nasoran san, len nabunusian sagw, gai tosor evi metḅos, ale len nabunusian san, ginau novi metḅos. ¹² Imaienan hən gamito. Husur ke məttoləḅon masuṽ hən natit gail seNunun aGot, mitimashisi hən mətb̃idanη am len natit gail seNunun aGot lotogol alat siYesu ləḅidanη am len nəmauran salito.

¹³ Imagenan, avan ideh tosor len nasoruan tile ideh, teus aGot hən nədaηan hən ḅikel ur namilen natetətan gai tokele. ¹⁴ Husur nəḅisor tuṽ len nasoruan tile ideh, len aNunun aGot, nanunugw totoh len nəlogw isor tuṽ, be nənauan sagw ipat kəmas ηai. ¹⁵ Nigol nəsa beti? Len aNunun aGot dereh nanunugw tisor tuṽ. Ale dereh nisor tuṽ am hən nəvanuan ləḅeləboi səhot na-sor-tuṽ-an sagw. Len aNunun aGot dereh nanunugw tekəkai. Ale dereh nekəkai am hən nəvanuan ləḅeləboi səhot nəsa notokəkai həni. ¹⁶ Asike ḅimagenan, dereh timaiegai ke: len aNunun aGot, nanunuñ totoh len nəloṃ ḅisor len nasoruan tile hən gəḅisal suh aGot, nəvanuan totətan həni, saləboi ḅike “Ganan” hən nasipaan sam̃, husur gai saləboi nəsa gotokele. ¹⁷ Naut kəmas nasipaan sam̃ ḅivoi, asike igol avan enan idaη am len nəmauran san.

¹⁸ Nosipa vi təban aGot hən notosor len nasoruan tiltile gail səhor gamit p̃isi məttogole. ¹⁹ Be len nəḅonḅonan silat siYesu, len naləboian sagw, nəḅisor ḅem̃idol ηai len nasoruan lotoləboii, hən

læbesəsəloŋ səhot naŋusanan sagw, ivoi masuŋ səhor nəbisor bəbəlav len nasoruan tile lototətan həni.

²⁰ Bathudud nadəlomian, samtesuŋan alahutai len nənauan samito. Mətesuŋan atuhlahutai ləsələboi nəvide hən nəsaan sal, be len nabunusian samito, len nənauan samito, mətesuŋan nəvanuan tomatmatu. ²¹ Len nalo lutosi ke, Nasuḅ aGot ekəmaiegai:

“Len nəvanuan lotosor len nasoruan tiltile gail, len nabuŋon nametḅos gail, dereh nisor mai alategai, be naut kəmas notogol tomagenan, asike losəsəloŋ hən ginau.”*

²² Imagenan beti, hum ma məttonau suluvi ke nasoruan tiltile gail igol ƣarƣar həni ke aGot itoh mai alat lotokad nadəlomian lan. Be nasoruan tiltile galenan ləsəpat mōs alat lotokad nadəlomian, be hən alat ləsəkad nadəlomian ləḅipes habetw lan. Avil na-kel-uri-an hən nəsa aGot tokele, igol ƣarƣar həni ke aGot itoh mai alat lotokad nadəlomian lan. Ipat mōs alat lotokad nadəlomian, savi mōs alat ləsəkad nadəlomian.

²³ Imaienan, gamit siYesu ƣisi mətḅiḅonḅon, gamit ƣisi mətḅisor len nasoruan tiltile gail, ale nəvanuan galevis am lototətan hən nadəlomian o ləsəkade, ləḅḅis lohoim, dereh like məttovinvinu. ²⁴ Be gamit ƣisi mətḅikel ur nəsa aGot tokel mai gamito, ale avan ideh totətan hən nadəlomian o səkade ḅḅis lohoim, len natgalen ƣisi, dereh nəlon

* **14:21:** Isa 28.11-12. Nəboŋ aIsaiah totos nasoruan siGot toke, alategai, aGot isor husur nəvanuan san gail a Jutah.

timabur, teləboi səhot nəsaan san tosobur, ²⁵ ale natit lotosusuah len nəlon liparpar. Ale dereh tipair dan nəsaan san, titeh len tan, kəta vi pan hən b̃ilotu hən aGot. Dereh tisor təvah ke, “Ekitin, aGot itoh len gamito.”

Naṣisal hən naḥonḥonan hən nalotuan

²⁶ Bathudud nadəlomian, nekəməbe? Nimaris kotov nəsa notokele maiegai. Nəboṅ mətḥibonḥon hən mətḥilotu, gamit ideh tekəkai, gamit ideh teḥusan, gamit ideh tikel na-kel-vəhoti-an seNunun aGot, gamit ideh tikel nasoruan len nasoruan tile, ideh am tikel namilen. Natit ḥisi mətḥigole limasgol gamit ḥisi siYesu mətḥidan am len nəmauran samito. ²⁷ Gamit ideh ḥeləṅon ḥikel nasoruan len nasoruan tile, teru o titor ḥai lisor, salesəhor totor. Limassor ḥisusua ale avan ideh ḥimaskel namilen nasoruan salito. ²⁸ Asike mətḥikad avan ideh toləboi ḥikel namilen, nəvanuan toke tikel nasoruan len nasoruan tile, satisor len naḥonḥonan. Tisor mai gai gabag mai aGot ḥai. ²⁹ Gamit ideh ḥeləṅon ḥikel ur nəsa aGot tokel maii, teru o titor lisor, ale galit am limassəsəlon, nau vahvahur na-kel-uri-an enan, hən ləḥeləboi səhoti ke togəm len aNunun aGot o ebuer. ³⁰ Ale avan ideh am tobətah, na-kel-vəhoti-an seNunun aGot ḥegəm həni, nəvanuan tosor tesib hən tobətah ḥisor. ³¹ Len naḥide tomagenan, galit ḥisi ləḥikel ur nəsa aGot tokel mai galito, lisor ḥisusua hən gamit ḥisi mətḥeləboi səhot naḥusanan, ale hən gamit ḥisi mətḥeləṅon ḥivoi am len nəlomito. ³² Mitinau gat nategai: nəvanuan tokel ur nəsa aGot tokel maii, iwol hən nanunun

totoh len nələn, gol ke toləboi ħisor o ħesib len nasoran san hən avan ideh am ħisor. ³³ Len nalotuan, aGot emətahun gamit p̄isi mət̄ħisor taṽtaṽor ħonħon len namityal tosua ŋai. AGot savi aGot hən nətāṽtaṽoran, ao, evi aGot hən natəmat. Timagenan len naħonħonan silat siYesu len naut p̄isi.

³⁴ Len naħonħonan gail silat siYesu latp̄əhaṽut lemədau husur sanor hən ləb̄isor, be litho mədau, səsəloŋ husur nalotuan, hum nalo tokele.

³⁵ Ləb̄eləŋon ke ləb̄eləboi səhot natideh, leus asoalit a im səbolito. Evi hur sasa hən nap̄əhaṽut ħisor len naħonħonan silat siYesu.†

³⁶ Mətunau ke gamit mətovi nəkadun nasoruan siGot a? Mətunau ke ibar gamit səbomito ŋa?

³⁷ Gamit ideh ħinau ke tovi ahai kelkel ur o nəvanuan aNunun aGot totoh lan, teləboi səhoti, ke, nəsa nototosi van hən gamit gagai evi nakelean todaŋ siNasuḅ. ³⁸ Be avan ideh ħemətahun b̄eləboi natenan, aGot dereh temətahun b̄eləboi avan enan.

³⁹ Imagenan bathudud sagw len nadələmian, mətələŋon masuṽ hən mət̄bikel napisulan siGot, ale samtikai tas nasoran len nasoruan tiltile gail.

⁴⁰ Be len naħonħonan, mitigol natit p̄isi len naṽide tovoi, mətəhusur nəyah hən nalotuan notomad-hakele, samtilotu ħular.

15

† **14:35:** Nəvanuan namitisau galevis hən nasoruan siGot lunau ke naves 34-35 savi natosian kitin siPol. Len natosian galevis ta sutuai, naves 34-35 arupat len naut egai, len natosian galevis am arupat a tahw, husur 14.40.

Na-le-məhat-an seKristo dan nəmatan

¹ Bathudud nadəlomian, nuke mitinau təlmam hən na-kel-uri-an tovoi notokel uri mai gamito, na-kel-uri-an tovoi məttokade, na-kel-uri-an tovoi məttoil gəgat lan gagai. ² Len na-kel-uri-an enan tovoi notokel mai gamito, aGot ilav kuv gamit dan nəsaan samito, mətbətəgau gat nasoruan notokel uri mai gamito. Asike təmagenan, nadəlomian samit tavi nadəlomian kəmas ηai.

³ Husur nəsa Nəsub tokel mai ginau, nukel mai gamit tia. Nəbilititit səhor natit p̄isi am imaiegai ke: aKristo imat n̄os gidato hən b̄ilav kuv gidat dan nəsaan sidato mai nəpanismen han, hum lototosi len natosian siGot.* ⁴ Lutavun aKristo, ale aGot igol tole məhat dan nəmatan len nəmariboη na-vəhatōr-an. Enan tu lutosi sutuai len natosian siGot.* ⁵ Ale aKristo evisi hən aPita torisi, beti evisi hən alat lotosəjavur pisan toru lotorisi.* ⁶ Husur natenan, evisi hən nəbathudud nadəlomian lotovi 500 lotorisi len namityal tosua ηai. Galit galevis lupat len nəmatan, be isoḅur lumaur sal vəbar daməηai. ⁷ Ale evisi hən aJemes torisi, beti evisi hən ahai pispisul gail p̄isi lotorisi.

⁸ Naməkot hən galit p̄isi, aKristo evisi hən ginau am notorisi, naut kəmas tohum lotopas ginau len nəboη sanor həni.* ⁹ Husur ginau novi ahai pispisul a pan len ahai pispisul gail am. Nəsənav hən ləbəkis ginau hən ahai pispisul, husur notomədas bun alat siYesu lotovi vanuan siGot.*

* **15:3:** Isa 53.5-12 * **15:4:** Psa 16.10; Hos 6.2 * **15:5:** Mat 28.16-17; Mak 16.14; Luk 24.34, 36; Jon 20.19 * **15:8:** Uman 9.3-6
* **15:9:** Uman 8.3

¹⁰ Avil len navoian aGot toviol kəmas həni, nogəm sumən ginau gagai notoʋat nəhes enan. Ale navoian san van hən ginau səpat kəmas. Ao, noum habat səhor ahai pispisul gail p̄isi am—be savi ginau notogole, len navoian toviol kəmas həni, len ginau, aGot igole. ¹¹ Imagenan, naut kəmas ginau o galito, ginamit p̄isi namtukelkel ur na-kel-uri-an tovoi maienan, ale enan na-kel-uri-an tovoi gamit məttoḍolomi.

Na-le-məhat-an dan nəmatan

¹² Ale ginamit p̄isi namtb̄ikel uri ke, aGot togol aKристо tole məhat dan nəmatan, imabe gamit galevis luke na-le-məhat-an dan nəmatan eḅuer? ¹³ Na-le-məhat-an dan nəmatan taḅuer, namilen ke, na-le-məhat-an dan nəmatan seKристо am, aGot asike tagole. ¹⁴ Ale aGot asike tagol na-le-məhat-an seKристо dan nəmatan, namilen ke, na-kel-uri-an sinamit tavi ut kəmas, ale nadəlomian samit am tavi ut kəmas. ¹⁵ A məhat hən natenan, namilen ke, ginamit ahai pispisul, namttalibliboḅ husur aGot, husur namtukel uri ke aGot igol aKристо ile məhat dan nəmatan. Be na-le-məhat-an dan nəmatan taḅuer, aGot asike tagol aKристо tale məhat dan nəmatan. ¹⁶ Husur aGot asike tagol alat lotomat lətale məhat dan nəmatan, namilen ke, na-le-məhat-an dan nəmatan seKристо am, aGot asike tagole. ¹⁷ Ale aGot asike tagol aKристо tale məhat dan nəmatan, nəbathudəlomian samit taḅuer, məttoḍoh len nəsaan samit sal. ¹⁸ Təmaianan, alat lotokad nadəlomian len aKристо, lotopatmari len nəmatan, galit am lətəmasig. ¹⁹ Husur dattəkad nə-vatvat-viri-an len aKристо len nəmauran egai ηai, na-le-məhat-an sidato dan nəmatan taḅuer, tanor hən nəvanuan

gail lətalolosa masuṽ hən gidato səhor avan ideh am len navile a pan. ²⁰ Be səmaienan, sakitin.

Nakitinan imaiegai ke: aYesu m̄au, nəboŋ aGot togol tole məhat dan nəmatan, igol tovi metəkav hən tole məhat hum na-kel-gati-an ke alat lotokad nadəlomian lotopatmari len nəmatan, galit tu dereh lile məhat.* ²¹ Bathut ke nəvanuan sua tovi p̄isal hən nəmatan togəmai, nəvanuan sual am evi p̄isal hən na-le-məhat-an dan nəmatan togəmai. ²² Sum̄an nəvanuan p̄isi lotomat sil lotovi siAtam, nəvanuan p̄isi lotovi siYesu, aGot dereh tigol likad nəmauran dan nəmatan.† ²³ Be dereh lile məhat len namityal salit ṽisusua, nametəkav aKristo; husuri, nəboŋ aKristo b̄egəmai, alat seKristo dereh lile məhat. ²⁴ Beti nanoŋan dereh tegəm balai. Natəmat p̄isi lotoil a m̄o, mai nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an p̄isi, mai nədaŋan p̄isi, aKristo dereh tigol levi ut kəmas p̄isi.‡ Ale nədaŋan san hən na-il-a-m̄o-an hum aKiŋ, dereh tilavi mai aGot aTata.

²⁵ Husur aKristo teil a m̄o m̄au hum aKiŋ van vəbar tovəlas naenemi san gail p̄isi vi pan, hum lotovi ut kəmas.* ²⁶ Ale nəmatan evi naenemi naməkot aKristo b̄igol b̄imasig. Dereh nəmatan teḅuer. ²⁷ Husur natosian siGot ike, “eriŋ natit p̄isi len navəlan aKristo, hum aKristo tovəlas gail

* **15:20:** Len naves egai, nəboŋ toke aKristo tovi metəkav hən tole məhat hum na-kel-gati-an... namilen ke aKristo tole məhat metəkav, esum̄an na-kel-gati-an siGot ke, nəvanuan p̄isi lotokad nadəlomian dereh lile məhat dan nəmatan. † **15:22:** Hən naves 21-22, ris Gen 3.17-19; Rom 5.12-21 ‡ **15:24:** Nəboŋ aPol tosor husur natəmat p̄isi lotoil a m̄o, mai nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an p̄isi, mai nədaŋan p̄isi, isor husur natəmat gail mai nədaŋan lotokade hən lotoil a m̄o hən natite. * **15:25:** Psa 110.1

vi pan.” Ale nəboŋ natosian toke, eriŋ “natit ƣisi” len navəlan aKристо, datoləboii ke aGot savi ideh len natgalen ƣisi, husur evi aGot toriŋ natit ƣisi len navəlan aKристо.* 28 Be nəboŋ aGot ƣeriŋ natit ƣisi len navəlan aKристо ƣinoŋ, beti aNatun aGot dereh teriŋ gai gabag len navəlan aTəman toriŋ natit ƣisi len navəlan aNatun, hən aGot m̄au ƣiyalyal səhor natit ƣisi, hən naləŋonian san səbon ƣevisi.

29 Na-le-məhat-an dan nəmatan tabuer, nəvanuan gail lotobaptais silat lotomat tia, dereh lətagol nəsa? Takitin ke alat lotomat, aGot asike tagol lətale məhat dan nəmatan, nəvanuan lotobaptais salito, lubaptais m̄os nəsa?§ 30 Ale ginamit, asike namttale məhat dan nəmatan, ginamit namtutoh tabtab pəpadaŋ hən nəmatan m̄os nəsa? 31 Akis nəmatan ipat pəpadaŋ hən ginau. Natenan ek-itin hum tokitin ke notoŋiv masuŋv hən gamito len nəmauran məttokade len aYesu Kристо, aMasta sidato. 32 ANunun aGot tabuer len ginau suŋan nəvanuan navile a pan ŋai, nuƣal mai alat aEfesus lotohum narivatvat katkat m̄os nəsa? Savi m̄os natideh! Ale aGot asike tagol alat lotomat lətale məhat dan nəmatan, dattahusur nasoruan toke “datihan, datemun husur pelan dereh datimat.”*

33 Alat lotokəmaienan salegəras gamito. Nasoruan toke, “Nətahan mai nəvanuan tosa, emədas

* 15:27: Psa 8.6 § 15:29: Len naut aKorint, ikad galevis len alat siYesu lotobaptais silat lotomat tia. Naŋvide enan savi naŋvide len alat siYesu len naut ideh am, ale gagai datsaləboi nadələmian silat lotogole. Imasil ke galevis lotogole, be aPol sakele ke to-dam̄ hən naŋvide enan, husur aPol isor husur na-le-məhat-an dan nəmatan, sator husur nəbaptaisan enan. * 15:32: Isa 22.13

naḃoruan tovoi,” evi kitinan. ³⁴ Samtevinvinu am, təlman van hən nənauan tovoi hum tonor hən mət̃bigole. Mitinoŋ dan nəsaaan. Husur gamit galevis lotətan hən aGot—nokəmaienan hən nahurumit ḃisa lan.

Len na-le-məhat-an dan nəmatan niben nəvanuan imabe?

³⁵ Avil dereh avan ideh tike, “AGot igol mab hən alat lotomat lile məhat? Dereh likad nibelit tomabe?” ³⁶ Govi hoṽon! Namisurhut natideh gotodaŋdaŋi imasmat hən ḃimaur, hən ḃitov vi məhat. ³⁷ Nəsa gotodaŋdaŋi səkad niben ḃegəmai, savi nəhai ḃitov vi məhat, be gudaŋ namisurhut kəmas ŋai, hum ma tovi misurhuwit o misurhut natideh am. ³⁸ Be aGot beti eviol mai namisurhute gail nibelit toveveu gai toləŋon ləḃikade. Ale ṽisusua len namisurhut lototiltile, aGot igol titov, tikad niben səḃon ŋai.

³⁹ Len naṽide tomaienana, niben natit ṽisi lotokad nəmauran ləsaṽitṽitoṽ. Niben nəvanuan etile, niben narivatvat etile, niben nəman naməsav etile, niben naieh etile.

⁴⁰ Ale ikad natit gail len nəmav lotokad nibelito hum tokad natit gail len navile a pan lotokad nibelito. Nəyalyalan hən niben natit gail len nəmav etile dan nəyalyalan hən natit gail len navile a pan. ⁴¹ Namityal ikad namialan san, nahəbati ikad namialan san, mai naməso gail lukad namialan tile am. Ale len naməso gail, namialan hən naməso sua etile, namialan hən naməso tile am etile.

⁴² Imaienan ŋai len na-le-məhat-an dan nəmatan. Gagai niben nəvanuan imat, iḃo len tan, be nəboŋ aGot ḃigol ḃile məhat, dereh niben nəvanuan tikad

nəmauran vi sutuai. Asike iḃos nətan boŋ ideh.
⁴³ Gagai niben nəvanuan evi ut kəmas, be nəboŋ
 ɓile məhat dereh tiyalyal. Gagai sədaŋ, be nəboŋ
 ɓile məhat, dereh tidaŋ. ⁴⁴ Gagai niben nəvanuan
 evi natit hən navile eg a pan, be nəboŋ ɓile
 məhat, dereh tevi natit hən nəmav, niben veveu
 tonor hən ɓitoh len nəmav. Husur tokad niben
 hən navile eg a pan, ale ikad niben hən nəmav
 am. ⁴⁵ Imagenan, natosian siGot ike, “Nəvanuan
 nametəkav, aAtam, egəm vi titsua tokad nəmauran.”
 Be aAtam naməkot, tovi aKristo, egəm vi Nunun
 Nəmauran toviol hən nəmauran vi sutuai.* ⁴⁶ Avil
 nəmauran vi sutuai togəm len aNunun Nəmauran
 sagəm a m̃o, ao, nəmauran len navile eg a pan
 egəm a m̃o, ale husuri, nəmauran vi sutuai len
 nəmav. ⁴⁷ AAtam, nəvanuan nametəkav, evi van-
 uan navile a pan aGot togole hən nətan. Ikad
 nəmauran hən navile a pan. AKristo, nəvanuan nə-
 vəha-ru-an, evi vanuan nəmav. Ikad nəmauran hən
 nəmav.* ⁴⁸ Alat navile a pan lotokad nəmauran hən
 navile a pan, losum̃an nəvanuan tokad nəmauran
 hən navile a pan aGot togole hən nətan. Alat
 lotokad nəmauran hən nəmav, losum̃an nəvanuan
 nəmav tokad nəmauran hən nəmav. ⁴⁹ Sum̃an gidat
 dattolav kot aAtam, nəvanuan navile a pan aGot to-
 gole hən nətan, len naṽide tomaienan, datimaslav
 kot aKristo, nəvanuan nəmav.

⁵⁰ Bathudud nadəlomian, nekəmaiegai ke:
 nibedat tokad naməŋod mai nəda saləboi ɓikad
 nəmauran mai aGot len natohan pipihəbələn.
 Bathut nibedat ɓibos nətan, saləboi ɓikad
 nəmauran vi sutuai lan.

* **15:45:** Gen 2.7 * **15:47:** Gen 2.7, 3.19; Jon 3.13, 31

⁵¹ Mitinau. Nikel vøhot natsua maiegai ke: savi gidat þisi datþipatmari len nēmatan. Be gidat þisi, aGot dereh tegægel hæn gidat þisi ⁵² vøha-sua ŋai, len namityal toþitol ŋai hum nēmet tokavəmat, len nəwalan hæn nətrampet hæn nanonjan. Husur nətrampet dereh tiwal, ale aGot dereh tigol alat lotomat lile məhat hæn læbimaaur vi sutuai. Gidat datsəmat sal, aGot dereh tegægel hæn gidat maienan.** ⁵³ Husur nibedat dattokade gagai bibe, timasgəm vi bedat togon asike bibe bon ideh. Ale nibedat dattokade gagai bimat, timasgəm vi bedat togon bimaaur vi sutuai. ⁵⁴ Nibedat bibe, nəbon læbegəm vi bedat tile asike bibe, ale, nibedat bimat, nəbon læbegəm vi bedat tile bimaaur vi sutuai, beti nasoruan lototosi dereh tisarpoh toke, “Nəmatan imasig, eþuer, aGot iþal maii ale esəhor buni.”*

⁵⁵ “Eee, Matan, nasəhorian samŋ gai be? Gumasig! Eee Matan, nədanjan samŋ gai be? Godədas gəbevin ginamit am.”*

⁵⁶ Nəwei hinəmatan evi saan—nəvanuan timasmat sil nəsaan, ale nədanjan nəsaan tokade, egəm len nalo—nəvanuan togol nəsaan eþur kotov nalo, ale timaspanis sile. ⁵⁷ Be sipa vi təban aGot! Len aMasta sidat, aYesu Kristo, aGot ilav kuv gidat dan nəsaan mai nēmatan, igol datowin səhor gəlar þisi.

⁵⁸ Imaienan bathudud nadəlomian notoləmas bun gamit þisi, məteil gəgat. Samterus dan nadəlomian məttokade len na-kel-uri-an tovoi. Akis nəlomit tidan masuŋ len nauman siNasub, husur

** **15:52:** Hæn naves 51-52, ris 1Tes 4.15-17 * **15:54:** Isa 25.8

* **15:55:** Hos 13.14

mətöləboii ke nauman samit len Nasuḅ evi m̄os natite, savi ut kəmas.

16

Na-bubulah-vat-an m̄os alat siYesu a Jerusalem

¹ Gagai nuke nisor husur na-bubulah-vat-an m̄os alat siGot. Nuke mitigol husur nəsa notokel mai alat siYesu len naut tiltile gail len naprovens Kalatia.* ² Len nəmariboŋ metəkav hən nawik, gamit v̄isusua məteriŋ nəvat ideh gail tipat, nahud-huvat hən naḣurḣuran samito. Ale sahsah tuan nəvat enan hən Ḅeutaut vir nəgəman sagw, savi hən nəboŋ en beti mətḄebubulah vat. ³ Ale nəboŋ nəḄegəmai, mitilekis hən gamit galevis məttonau ke lotovoi. Dereh nilav nalobulat napisulan mai galito, ale nesəvat galito hən ləḄitariv naviolan samito vi Jerusalem. ⁴ Ale Ḅinor hən ginau am nəḄivan ei, dereh galit litah mai ginau len nəyaran sagw.

Na-sor-utaut-an

⁵ Dereh niyar tur len naprovens Masetonia. Ale nəboŋ nəḄiyar tur len naprovens Masetonia Ḅinoŋ, dereh nəgəm hən gamito.* ⁶ Hum ma nəḄitoh mai gamit ḄəḄəlav kəkereh, o vəbar nahəbati naut susus ləḄinoŋ hən mətḄevi tarhət sagw len nəyaran van, vi lan naut ideh nəḄevi lan. ⁷ Husur nomətahun nəḄiyar tur len naut samit tutut ŋai. AGot Ḅidaḡ hən̄i, nuvatvat viri ke nitoh teḄəlav kəkereh mai gamito.

* **16:1:** Rom 15.25-26 * **16:5:** Uman 19.21

8 Be dereh nitoh a Efesus van vøbar naPentikost, nøhanan høn nømatuan.* 9 Husur aGot esøjav høn nabiltipisal høn nøb̃igol nabiltiuman b̃ivan høn navit bisobur, naut kēmas nøvanuan tosoður lotomøtahun nauman sagw.†

10 Nøboŋ aTimoti bøgəmai, samtigol natideh høn bømøtahw lan, len natohan san mai gamito, husur gai igol nauman siNasub̃ sumñan ŋai ginou no-togole.* 11 Gamit ideh satenjit nøhon van hōni, satinou ke tovi ut kēmas. Be mətēvi tarhət san len nøyaran san høn b̃etəlmam gəm høn ginou, nəlōn topul høn natəmat. Nutoh vir gai mai nøbathudud nadəlomian galevis am.

12 Nuke nisor husur awawa sidat len nadəlomian, aApollos. Nukel buni ke timastah mai awawa nadəlomian gail am ləb̃ivan høn gamito, be savi naləŋonian san høn b̃ivan gagai. Nøboŋ b̃ikad naŋisal, dereh tivan høn gamito.*

Nə-maris-kotovi-an

13 Mətēhulahul. Mətēil gəgat len nadəlomian. Mətēil b̃ur namøtahwan. Mitidaŋ. 14 Nəsa mət̃bigole, mitigol galen p̃isi len na-ləmas-buni-an.

15 Bathudud nadəlomian, mətələboi aStefanas mai nøbathudud san. Galit nametəkav lotokad nadəlomian len naprovens Akaia, ale loviol høn galito høn ləb̃ēvi tarhət silat siGot.* Nous gamit, nonjir gamit ke, 16 len na-ləmas-buni-an mətēriŋ

* **16:8:** NaPentikost evi nøhanan høn nømatuan topat len nømariboŋ tovi 50 husur nøPasova. † **16:9:** Høn naves 8-9, ris Uman 19.8-10

* **16:10:** 1Kor 4.17 * **16:12:** Uman 18.24 * **16:15:** 1Kor 1.16

gamit len navəlalito, galit mai nəvanuan p̄isi lotobon mai galito len nauman, lotoum habat m̄os na-kel-uri-an tovoi.

¹⁷ Nohəhaʋur masuʋ len nagəman siStefanas, aFortunatus mai aAkaikus, husur alaluṃian galegai lovi tarhət sagw, gel gamit mətsaləboi mətbigole. ¹⁸ Lugol noləṃon ivoi am len nəlogw, hum lotogole hən gamit tia. Husur enan nuke, məteputsan nəvanuan lotomaienan len nənauan samito.

¹⁹ Alat siYesu len naut tiltile len naprovens Asia lukel na-ke-ivoi-an mai gamito. AAkwila mai aPrisilla, mai alat siYesu lotobonbon len naim səlaru lohəhaʋur hən lotokel na-ke-ivoi-an mai gamit len Nasuḅ.* ²⁰ Gegai nəbathudud p̄isi len nadələmian lukel na-ke-ivoi-an mai gamito. Len na-ləmas-buni-an siGot len nəlomito, mətesuṃ gabag hən nətarhomit gail hən mətbikel na-ke-ivoi-an sagw mai gamito.

²¹ Ginau aPol nutos na-ke-ivoi-an egai hən navəlagw səbɔgw ŋai.

²² Avan ideh asike bələmas bun Nasuḅ—tipanis sile! Masta sidato, gegəmai!‡

²³ Nasuḅ aYesu teviol kəmas hən navoian mai gamito.

²⁴ Len aKristo aYesu, na-ləmas-buni-an sagw tipat len gamit p̄isi.

* **16:19:** Uman 18.2 † **16:22:** KelV 22.20. Len naut egai, ike Maranata tovi nasoruan ta Aram namilen ke Masta sidato, gegəmai.

**Nasoruan siGot len nasoruan ta Uluveu
The New Testament in the Maskelynes language of
Uluveu, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Maskelynes blong Uluveu,
Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Maskelynes de
Uluveu, Vanuatu.**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maskelynes

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

cb9da196-fced-5a7c-9540-74db5e4270fd